

Det juridiske fakultet

# Partnerdrap

*Vold mot kvinner i et likestillingsperspektiv*

—

**Kristin Fjukstad Heimtun**

*Masteroppgave i Rettsvitenskap Mai 2017*



# Innholdsfortegnelse

1	Presentasjon av tema .....	1
1.1	Begreper .....	2
1.1.1	Drap.....	2
1.1.2	Partnerdrap .....	3
1.2	Avgrensninger .....	3
1.2.1	Relasjonen mellom gjerningsperson og offer.....	3
1.2.2	Rettskraftige dommer for forsettlig drap.....	4
2	Statistikk.....	5
2.1	Nasjonal drapsoversikt 2016 .....	5
2.1.1	Hovedfunn 2016.....	5
2.2	Partnerdrap .....	8
2.2.1	Sosialdemografiske data for partnerdrapene .....	8
2.2.2	Partnervold forut for drapet.....	9
2.2.3	Tidligere kontakt med politi, helsepersonell eller hjelpeapparat .....	10
2.2.4	Kontakt med privatpersoner .....	10
3	Kjønnsperspektivet.....	11
3.1	Likestilling .....	11
3.1.1	Kjønnsroller som hindrer likestilling .....	11
3.1.2	Tradisjonelle kjønnsroller .....	12
3.1.3	Vold og overgrep innad i familien .....	13
3.2	Hvorfor se på partnerdrap ut fra et likestillingsperspektiv?.....	14
3.3	Vold i parforhold som et likestillingsproblem .....	14
3.4	Hva utløser vold i nære relasjoner?.....	15
3.4.1	Utroskap og provokasjon .....	16
3.4.2	Vold og likestilling?.....	17
3.4.3	Likestilling som forhindrer partnerdrap? .....	17

4	Rettslige grenser for partnerdrap .....	18
4.1	Straffelovgivningen – innhold og tolkning .....	18
4.1.1	Betingelser for straffbarhet.....	19
4.2	Internasjonale og nasjonale kilder som verner mot kjønnsdiskriminering .....	21
4.3	Kvinnekonvensjonen.....	21
4.4	Istanbulkonvensjonen.....	22
5	Rettspraksis .....	23
5.1	Utvelgelse av dommer.....	23
5.2	Noen særtrekk ved dommene .....	24
5.3	Videre – rettspraksis.....	27
5.4	Etnisitet – innvandrerpar .....	27
5.4.1	LF-2016-49095.....	28
5.4.2	THALL-2015-154388 .....	28
5.4.3	LE-2015-161668 .....	29
5.4.4	LE-2014-101506 .....	29
5.4.5	LE-2014-81047 .....	30
5.4.6	LE-2014-42656 .....	30
5.4.7	TAHER-2014-109159 .....	31
5.4.8	LB-2014-76766 .....	32
5.4.9	LB-2013-205943 .....	32
5.4.10	LH-2011-112817.....	33
5.4.11	LB-2008-68267 .....	33
5.5	Etnisk norske par.....	34
5.5.1	LB-2016-30707 .....	34
5.5.2	LB-2014-154759 .....	34
5.5.3	LH-2014-67309).....	35
5.5.4	LA-2010-115960.....	35

5.5.5	LB-2009-71720 .....	35
5.5.6	LE-2007-76149 .....	36
5.6	Blandingsekteskap.....	36
5.6.1	LF-2013-3166.....	36
5.7	Kvinner som dreper .....	37
5.7.1	LG-2016-10894.....	37
5.7.2	LG-2014-199983 .....	38
5.7.3	LB-2015-69200-2.....	38
5.7.4	LA-2014-16466.....	39
5.7.5	LB-2012-180905 .....	39
5.8	Særlig skjerpene omstendigheter .....	40
5.8.1	LG-2015-1010 .....	40
5.8.2	LA-2011-187020.....	40
5.8.3	LA-2010-169885 .....	41
5.8.4	LB-2010-149475 .....	42
5.8.5	LA-2009-72131 .....	42
5.8.6	TNAMD-2007-120839.....	43
5.8.7	LB-2007-36714 .....	44
6	Forebyggende arbeid .....	44
6.1	Legale tiltak.....	44
6.1.1	Håndheving av lovgivningen i den private sfære.....	44
6.1.2	Istanbulkonvensjonen.....	45
6.2	Handlingsplaner .....	45
6.2.1	Utfordringer knyttet til forebyggende arbeid .....	46
6.3	Politiets arbeid.....	46
6.3.1	Dommer hvor politiet har vært i kontakt med paret tidligere .....	48
6.4	Tradisjonelt besøks- og kontaktforbud og omvendt voldsalarm.....	48

6.5	Krisesentrene .....	51
6.6	Hjelpetiltak rettet mot voldsutøveren .....	52
7	Konklusjon .....	53
	Kildeliste .....	55
	Litteratur .....	55
	Artikler/ rapporter mm. ....	55
	Lover og forskrifter .....	55
	Konvensjoner/ internasjonale kilder .....	56
	Forarbeider/etterarbeider/offentlige publikasjoner .....	56
	Rettspraksis .....	57
	Øvrige kilder .....	58

# 1 Presentasjon av tema

Vold mot kvinner er ikke et kvinneproblem, men et samfunnsproblem.<sup>1</sup> Av totalt 315 drap i Norge de siste ti årene, var 78 partnerdrap, med 67 kvinnelige og 11 mannlige ofre. I partnerdrapene var altså 85 % av ofrene kvinner.<sup>2</sup> Partnerdrap er dermed klart et diskrimineringstema fordi kvinner i større grad enn menn blir utsatt for vold og i grove tilfeller også drap av sin partner.

Det er en rekke instanser som både har en plikt til å forebygge partnervold, og en plikt til å ivareta ofre for vold begått av sin partner. I verste fall ender volden med partnerdrap. Det er relativt få tilfeller av partnerdrap i Norge hvert år, men det er like fullt et problem at noen velger å drepe partneren sin. Hvordan er regelverket som skal forhindre partnerdrap? Hvordan fungerer instansene som skal forebygge? Hva blir gjort, hva fungerer og hva bør forbedres?

Min problemstilling retter seg mot de alvorligste tilfellene av vold i hjemmet mellom partnere, nemlig partnerdrap, og forebygging av slike drap. Jeg skal se på hvordan partnerdrap blir håndtert i rettssystemet, og på arbeidet med forebygging av drap og vold overfor partner. Analysen omfatter fagene diskrimineringsrett og strafferett. Tema for oppgaven er partnerdrap, men vold i hjemmet i hjemmet står sentralt under dette temaet.

VG presenterte en kartlegging av partnerdrap 14. november 2007, med overskriften ”72 kvinner drept av sine menn på 7 år”.<sup>3</sup> VG har gjennomgått alle partnerdrap siden 2000 til 2017, og gir nå en fullstendig oversikt på 138 kvinner og 15 menn som er drept av sin partner fra 2000 og til nå.<sup>4</sup> VG presenterer her alle som ble drept av ektefellen, samboeren eller kjæresten, eller den som tidligere hadde vært ektefellen, samboeren eller kjæresten.

Vold i hjemmet blir i forordet til St. Meld 15 (2012-2013) beskrevet som en kompleks og sammensatt problemstilling.<sup>5</sup> Videre kommer det fram av Stortingsmeldingen at vold

---

<sup>1</sup> <https://www.fo.no/nyheter/vold-mot-kvinner-et-samfunnsproblem-article7423-1064.html> (sist kontrollert 1. mai 2017)

<sup>2</sup> Se punkt 2.2

<sup>3</sup> <http://www.vg.no/spesial/2016/partnerdrapene/> (Sist kontrollert 1.mai 2017)

<sup>4</sup> Oversikten er oppdatert 01.03.2017

<sup>5</sup> St. Meld. 15 (2012-2013) Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner

forekommer i alle former. Både fysisk og psykisk vold er ulike former for å utøve makt overfor andre. Fysisk vold omfatter enhver fysisk handling som skader eller kontrollerer et annet menneske, som f.eks. slag, spark, knivstikking, kvelertak og andre former for angrep. Psykisk vold omfatter enhver bruk av ord, handling eller mangel på handling som kontrollerer, skader eller krenker en annen, som f.eks. utskjelling, trusler, anklager, ydmykelser eller utagerende sjalusi.<sup>6</sup> Hvem som helst kan være offer for vold i nære relasjoner. Volden utøves mot partnere, barn eller andre familiemedlemmer. Volden utøves ikke bare av den antatt sterkere part, som f.eks. en mann som utøver vold mot sin kone. Den antatt svakere part kan også være voldelig, som f.eks. en kvinne som trakasserer ektemannen.

Min oppgave er begrenset til å omhandle vold og drap på partner eller tidligere partner, altså ektefelle eller samboer eller tidligere ektefelle eller samboer. Jeg skal først se på statistikk på drap og partnerdrap. Deretter skal jeg presentere dommer hvor siktede er dømt for forsettlig drap på partneren eller tidligere partner. Jeg skal se på hva som har skjedd i forkant av drapet, om det har vært vold tidligere, og om hjelpeinstanser som politi, helsepersonell, krisesenter mm har vært involvert, og om offeret på et tidligere tidspunkt hadde tenkt å forlate den voldelige partneren.

I diskrimineringsrettslig perspektiv er det interessant at 85 % av de som blir drept av sin partner er kvinner.<sup>7</sup> Jeg skal se på hvorfor kvinner er mer utsatt enn menn i lys av diskrimineringsretten.

## 1.1 Begreper

### 1.1.1 Drap

Med drap menes å forvolde en annens død. Forsettlig drap er regulert i gammel straffelov, Almindelig Borgerlig Straffelov (heretter straffeloven 1902 eller strl. 1902)<sup>8</sup> § 233 og i ny straffelov, lov om straff (heretter straffeloven 2005 eller strl. 2005)<sup>9</sup> § 275. Sistnevnte trådte i

---

<sup>6</sup> Politiets kampanje om partnervold "Hvor lite skal du finne deg i?" <http://www.hvorlite.no/hva-er-vold/> (Sist kontrollert 26. april 2017)

<sup>7</sup> Statistikk Kripas, se punkt 2.1.

<sup>8</sup> Almindelig Borgerlig Straffelov, lov av 22. mai 1902 nr. 10 (straffeloven 1902 eller strl. 1902)

<sup>9</sup> Lov om straff (straffeloven) 22. mai 2005 nr. 28 (straffeloven 2005 eller strl. 2005)

kraft 1. oktober 2015, noe som betyr at alle lovbrudd begått etter denne datoen, straffes etter denne loven. Alle lovbrudd begått før 1. oktober 2015 straffes etter straffeloven 1902. Med forsettlig drap menes at man i gjerningsøyeblikket vet at handlingen vil kunne føre til drap og likevel gjennomfører man handlingen.

### **1.1.2 Partnerdrap**

I det følgende vil jeg definere partnerdrap som drap som begås der offer og gjerningsperson på drapstidspunktet eller tidligere har hatt en relasjon som ektefeller eller samboere. De har altså vært gift eller hatt et etablert samboerskap. Dette er samme definisjonen som Kripos<sup>10</sup> legger til grunn i sin statistikk. Denne statistikken blir presentert i oppgavens punkt 2. I kartleggingen til VG som er nevnt over, regnes også tilfeller hvor gjerningsperson og offer har vært kjærester med som partnerdrap. Dette viser omfanget av partnerdrap. Det er ikke bare i godt etablerte forhold det skjer drap. Drap kan også forekomme i relasjoner som ikke har vart lenge eller som tilsynelatende ikke er like etablert. Partnerdrap er ofte grove drap, med massiv voldsbruk.<sup>11</sup> Partnerdrap skiller seg på den måten fra andre drap. Partnerdrap skiller seg også ut fra andre drap ved at gjerningsperson og offer har eller tidligere har hatt en svært nær relasjon.

## **1.2 Avgrensninger**

### **1.2.1 Relasjonen mellom gjerningsperson og offer**

Jeg avgrenser oppgaven til kun å gjelde drap hvor relasjonen mellom gjerningsperson og offer var ektefeller eller samboere, eller tidligere hadde vært gift eller samboere, og inkluderer dermed ikke kjærester. Med partner er det altså gifte eller samboende, eller tidligere gifte og samboende jeg viser til. Jeg vil videre i oppgaven ta utgangspunkt i Kripos' årlige statistikk på drap i Norge, hvor det for partnerdrap er gjort denne avgrensingen.<sup>12</sup> En slik avgrensning er naturlig, da det vil være vanskelig å avklare hvilke forhold som skal defineres som

---

<sup>10</sup> Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet (Kripos)

<sup>11</sup> Susanne Kristine Fjellidalen "Kvinnen som eiendom" Masteroppgave, Universitetet i Oslo, 2011 s. 2

<sup>12</sup> Se presentasjon av Kripos' drapsstatistikk i punkt 2



kjærester og hvilke forhold som faller utenfor. Likevel kan problemstillingen også være aktuell for kjærester eller andre definisjoner av nære forhold.

Jeg avgrensner oppgaven til kun å gjelde heterofile par, dermed er ikke likekjønnede par inkludert. Dette fordi fokuset i oppgaven min er partnerdrap og drap på kvinner, og derfor kjønnsdiskriminering, altså forholdet mellom kvinner og menn med vold mot kvinner i fokus. Det betyr ikke at vold ikke er et problem i likekjønnede par. Det utelukker heller ikke at det ikke kan ha skjedd partnerdrap i likekjønnede par, men jeg har ingen slike dommer i mitt materiale. Kripos sin statistikk er kjønnsnøytral, slik at det ikke framkommer av statistikken parenes kjønn og seksuelle legning.

### **1.2.1.1 Vold i likekjønnede par**

Oppgaven omhandler ikke likekjønnede par, men en oversikt fra NOVA<sup>13</sup> er interessant å vise til. Den presenterer en undersøkelse gjort i USA, hvor de sammenlignet utbredelsen av partnerdrap mellom lesbiske, homofile og heterofile par, og fant ut at raten for partnerdrap var tre ganger høyere blant homofile par enn for heterofile par. Estimert viste at raten for partnerdrap blant homofile, heterofile og lesbiske par er henholdsvis 63,72, 21,25 og 9,07 per million per år. Undersøkelsen legger til grunn at en forklaring på forskjellen mellom homofile og lesbiske par er at gjerningspersonen som begår drap generelt, også overfor partner, oftest er en mann.<sup>14</sup>

### **1.2.2 Rettskraftige dommer for forsettlig drap**

Mitt innsamlede domsmateriale består kun av rettskraftige avgjorte dommer, både fra tingrettene og lagmannsrettene i Norge. Dommene blir rettskraftige når ankefristen har gått ut og dommene blir endelige. Jeg avgrensner oppgaven til å gjelde forsettlig drap på partner, dette fordi jeg følger Kripos sin statistikk. Jeg ser på alle tilfeller av drap i perioden 2006 til 2016, både med kvinnelige og mannlige drapsofre.

Det at jeg bare tar for meg rettskraftige dommer fører i praksis til en avgrensning mot såkalte drap-selvdrap, hvor drapspersonen tar sitt eget liv i etterkant av drapet. Både der

---

<sup>13</sup> Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA)

<sup>14</sup> NOVA Rapport 5/2013 "Lesbiske, homofile, bifile og transpersoners utsatthet forvold i nære relasjoner". [http://www.hioa.no/asset/6809/1/6809\\_1.pdf](http://www.hioa.no/asset/6809/1/6809_1.pdf)

gjerningspersonen umiddelbart tar sitt eget liv som en forlengelse av drapshandlingen, og tilfeller hvor selvdrapet skjer noe tid i etterkant. Dette fordi slike tilfeller ikke vil ende med rettskraftig dom, da det ikke vil være mulig å domfelle mistenkte eller siktede. Jeg avgrenser også mot dommer hvor tiltalte blir frikjent.

Jeg har også lest dommene hvor tiltalte blir dømt til tvungent psykisk helsevern. Jeg velger imidlertid å unnlate å ta med disse i den videre framstillingen. Dette fordi domstolen vurderer gjerningspersonen til å ikke være tilregnelig på gjerningstidspunktet. I disse sakene er det stor variasjon i motivet og bakgrunnen for drapshandlingen hos gjerningspersonen. Det vil derfor kunne være andre momenter som ikke oppgaven dekker, som f.eks. psykiske lidelser.

## **2 Statistikk**

Jeg vil i det følgende presentere statistikk som omhandler drap generelt og partnerdrap spesielt. Først presenterer jeg Kripos sin årlige drapsstatistikk for å få et bilde på drap generelt sammenlignet med partnerdrap.<sup>15</sup> Da Kripos sin oversikt er noe begrenset når det gjelder partnerdrap, vil jeg supplere med studien ”Partnerdrap i Norge 1990-2012”.<sup>16</sup> Denne går mer i dybden på ulike momenter ved partnerdrapene. De to statistikkene er imidlertid ikke direkte sammenlignbare da studien går over en annen tidsperiode enn Kripos’ statistikk.

### **2.1 Nasjonal drapsoversikt 2016**

Kripos utarbeider årlig en nasjonal drapsoversikt som publiseres i januar hvert år. Jeg bruker drapsoversikten for 2016, som er den siste publiserte oversikten. Statistikken presenterer alle drap begått i 2016 og ulike momenter ved disse, og sammenligner dem med drap 10 år tilbake i tid. Oversikten gjelder forsettlig drap begått i Norge, etter straffeloven 1902 § 233 og straffeloven 2005 § 275.

#### **2.1.1 Hovedfunn 2016**

Kripos presenterer i sin statistikk totalt 25 drapssaker med 27 ofre og 31 gjerningspersoner for året 2016. Når det gjelder partnerdrap, var syv av ofrene partner eller ekspartner til gjerningspersonen. Det var altså 7 av totalt 27 ofre som ble utsatt for partnerdrap, altså ble 26

---

<sup>15</sup> Kripos drapsoversikt 2016: [https://www.politi.no/vedlegg/lokale\\_vedlegg/kripos/Vedlegg\\_4419.pdf](https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/kripos/Vedlegg_4419.pdf)  
(Sist kontrollert 1. mai 2017)

<sup>16</sup> Solveig Karin Bø Vatnar, *Partnerdrap i Norge 1990-2012*, Oslo 2015

% av drapsofrene i 2016 drept av sin partner eller tidligere partner. Til sammenligning var tilsvarende tall fra statistikken i 2010 syv ofre for partnerdrap av totalt 29 drapsofre. Det tilsvarer 24 %. I perioden 2007 til 2016 ble det totalt begått 315 drap i Norge, av disse var 78 partnerdrap. Det tilsier at 24,7 % av alle drap de siste ti årene i Norge var partnerdrap. Dermed er statistikken for 2016 representativ for de siste ti årene.

### **2.1.1.1 Relasjon**

Som nevnt, var syv av ofrene partner eller tidligere partner av gjerningspersonen, altså 26 % av det totale antall drap i Norge i 2016. Til sammenligning var det i 2016 15 gjerningspersoner som var venner eller bekjente med offeret. Dette er den største kategorien, og tilsvarer 48,3 % av alle drap i 2016. Det som er interessant i denne sammenhengen, er at kjærester og tidligere kjærester er i denne kategorien. Mennesker har mange ulike relasjoner i løpet av livet, og seksuelle eller kjærlige relasjoner vil variere i omfang og seriøsitet. Det betyr at det kan være slike relasjoner som ikke inngår i Kripos sin kategori som partner/tidligere partner. Den tredje største kategorien er ”annen familiær relasjon”, hvor det var fem gjerningspersoner i 2016, som tilsvarer 22,5 % av alle drap. Slår man sammen disse tre kategoriene, ”partner/ekspartner”, ”venner/bekjente” og ”annen familiær relasjon”, vil 27 av 31 gjerningspersoner kjenne eller ha en relasjon til sitt drapsoffer. Dette tilsvarer 87 %.<sup>17</sup>

Jeg legger til grunn at det er de samme mekanismene som ligger bak drap på kjærester og ekskjærester, som det er for partnere og eks partnere. Mitt materiale vil imidlertid fokusere på partnere og eks partnere.

### **2.1.1.2 Drapsvåpen**

Av alle drap som ble begått i 2016, ble det brukt kniv og stikkvåpen i 56 % av drapene, kvelning i 8 % av sakene og skytevåpen ble brukt i 8 % av sakene. 72 % av drapene ble begått i en privat bopel, enten felles, offerets eller gjerningspersonens bopel. Dette samsvarer med hva jeg har lest i dommene. De fleste drapene blir begått i deres felles hjem eller hjemme hos offeret. Sammen med kniv som drapsvåpen, er det mange partnerdrap hvor drapet begås ved kvelning.<sup>18</sup>

---

<sup>17</sup> De øvrige kategoriene er ”ukjent” og ”ingen kjent relasjon” med totalt 4 gjerningspersoner

<sup>18</sup> Se punkt 5

### **2.1.1.3 Nasjonalitet**

Av de 31 gjerningspersonene i 2016, var 21 av disse norske statsborgere, hvorav to av dem tidligere hadde en annen nasjonalitet. Disse to var opprinnelig fra Afghanistan og Iran. De øvrige 10 gjerningspersonene var utenlandske statsborgere. Ca. 33 % av alle drap i Norge ble begått av utenlandske statsborgere. Fordelingen mellom norsk statsborgere, utenlandske statsborgere og innvandrere med norsk statsborgerskap som er tilsvarende for partnerdrap.<sup>19</sup> Av 27 ofre totalt, var 7 av disse utenlandske statsborgere, 5 menn og 2 kvinner.

### **2.1.1.4 Kjønn**

Av alle drap i 2016 var 28 av 31 av gjerningspersoner menn, noe som tilsvarer 90 % mannlige gjerningspersoner. Det var 18 etnisk norske menn som begikk drap, og ti utenlandske menn. Det var tre norske kvinner som begikk drap i 2016, og ingen utenlandske kvinner. Av alle de 27 ofrene, var 16 av dem menn og 11 av dem kvinner, noe som tilsvarer 59 % menn blant ofrene.

Når det gjelder partnerdrap fordelt på kjønn, var det i 2016 seks kvinner og en mann som ble drept av partneren. De siste ti årene har totalt 67 kvinner og 11 menn drept av partneren. Totalt var det 78 ofre for partnerdrap de siste ti årene. Det betyr at 85,9 % av dem som blir drept av partneren, var kvinner.

### **2.1.1.5 Alder**

Av statistikken framkommer det at for alle drap totalt er stor spredning i alder. Gjerningspersonene er i alle aldersgrupper, fra 15 år<sup>20</sup> til kategorien over 60 år. Det er imidlertid flest i kategorien 21-30 år, med 9 av 31 gjerningspersoner. Den nest største kategorien er 41-50 år, med 7 av 31 gjerningspersoner. Det er færrest i kategorien over 60 år med en gjerningsperson i 2016. Ofrene er også i alle aldre. Her var det i 2016 flest i alderen 31-50 år med 14 av 27 ofre. Det var to ofre under 15 år og et offer i alderen 15-20 år i 2016. I den eldste kategorien er det flere ofre enn gjerningspersoner, med 5 ofre over 60 år i 2016.

---

<sup>19</sup> Solveig Karin Bø Vatnar, *Partnerdrap i Norge 1990-2012*, Oslo 2015 side 52

<sup>20</sup> Den nedre alderskategorien er i samsvar med strafferettslig lavalder.

Dette er delvis representativt også for partnerdrapene, men man kan legge til grunn at det skjer færre partnerdrap i den yngste kategorien, og forholdsmessig flere der partene er i alderen 20-60 år.

## 2.2 Partnerdrap

Statistikk spesifikt på partnerdrap er basert på studien ”Partnerdrap i Norge 1990-2012”.<sup>21</sup> Studien er knyttet til Regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner ”Vendepunkt 2008-2011”. Studien er basert på rettskraftige dommer på partnerdrap i perioden 1990-2012, og bygger på systematisk gjennomgang av straffesaksdokumentene i hver drapssak.<sup>22</sup> Materialet bygger på 177 partnerdrap, etter Kripos’ definisjon av partnerdrap.<sup>23</sup> Jeg vil i det følgende presentere flere momenter ved drapene, og vil presentere de tallene som er mest relevant for min oppgave.

### 2.2.1 Sosiodemografiske data for partnerdrapene<sup>24</sup>

Det var totalt 177 partnerdrap i perioden 1990-2012. Av de 177 gjerningspersonene var 157 menn (88,7%) og 20 kvinner (11,3 %).<sup>25</sup>

Da drapet ble begått var 75 av de 177 parene ektefeller (42,4 %), 58 var samboere (32,8 %), 15 var skilt (8,5 %), 7 separerte (4,0 %) og 22 var tidligere samboere (12,4 %). Dette betyr at 75,2 % var partnere da drapet skjedde, mens 24,8 % ikke var det. Den første kategorien omfatter også de som vurderte å gå fra partneren, og de som har uttrykt ønske om å forlate, men som ikke hadde gjort det. I flere av dommene jeg har lest bodde de ennå sammen, men den ene parten har uttrykt et ønske om å avslutte forholdet.

118 gjerningspersoner var norske statsborgere (66,7 %) og 17 var innvandrere med norsk statsborgerskap (9,6 %). De resterende 42 var ikke norsk statsborgere (23,7 %). Av ofrene var

---

<sup>21</sup> Solveig Karin Bø Vatnar, *Partnerdrap i Norge 1990-2012*, Oslo 2015

<sup>22</sup> Vatnar 2015 s. 13

<sup>23</sup> Se punkt 1.2.1

<sup>24</sup> Vatnar 2015. s. 52

<sup>25</sup> Statistikken presenterer ikke kjønn på ofrene, som kan tyde på at det skal tolkes dithen at 157 kvinner og 20 menn ble drept av sin partner i perioden.

129 av dem norsk statsborger (72,9 %), 10 var innvandrere med norsk statsborgerskap (5,6 %) og 38 var ikke norske statsborgere (21,5 %).

### **2.2.2 Partnervold forut for drapet**

I 51,4 % av drapene hadde det vært gjentatt partnervold i forkant av drapet. Med gjentatt vold menes mer enn fem tilfeller av vold mot partneren. I 17,5 % av sakene hadde det vært flere hendelser (2-5) med partnervold forut for drapet, mens 9 % av drapene hadde ingen tilfeller av vold i forkant.<sup>26</sup>

I de sakene hvor det hadde vært partnervold i forkant er lettere å forutse påfølgende drap, blant annet fordi både offer og gjerningsperson i større grad har vært i kontakt med politi, helsevesen, hjelpeapparat eller andre i forkant av drapet, og dermed mye høyere sannsynlighet for at det var videreformidlet risiko for partnervold eller drap i saker med gjentatt partnervold sammenlignet med drapene uten.<sup>27</sup> De som tilhører gruppa med vold forut for drapet, hadde oftere lavere inntekt og lavere utdanning enn de som aldri hadde hatt tilfeller av partnervold i forkant. Det er også større sannsynlighet for at gjerningspersonene både hadde alvorlige relasjonelle problemer i form av konfliktfylte forhold og lignende, og tidligere var straffet i partnerdrapene med gjentatt partnervold i forkant. At det kan bli begått partnerdrap, er vanskeligere å fange opp der det ikke har vært partnervold i forkant. De drapene hvor det ikke var registrert partnervold i forkant av drapet, har gjerningspersonen ofte høyere utdanning og har høyere inntekt enn den andre gruppa. Det er også en noe høyere sannsynlighet for at gjerningspersonen var innvanderer, både med og uten norsk statsborgerskap, i partnerdrapene med gjentatt partnervold, enn i partnerdrapene uten registrert vold i forkant.

I sakene uten gjentatt partnervold i forkant var det også flere tilfeller av påfølgende selvmord enn i sakene med vold i forkant av drapet. I sakene med partnervold i forkant, var det mer sannsynlig at gjerningspersonen var påvirket av rusmidler da drapet ble begått. Saker med forutgående vold fører oftere til straffeskjerpene omstendigheter etter strl. § 233 annet ledd og det ble også oftere utmålt lengre straff.

---

<sup>26</sup> Ukjent om det var tilfeller av vold i forkant av drapene i 19,8 % av sakene

<sup>27</sup> Vatnar 2015 side 78-79

### **2.2.3 Tidligere kontakt med politi, helsepersonell eller hjelpeapparat<sup>28</sup>**

I studien om partnerdrap var det totalt 177 gjerningspersoner. Av disse hadde 137 (78,7%) vært i kontakt med politi, helsevesen eller hjelpeapparat, mens 22 (12,6 %) ikke hadde det.

Av de 137 som hadde vært i kontakt med ovennevnte instanser, hadde blant annet 85 vært i kontakt med fastlege, 59 hadde vært i kontakt med psykiater/psykolog og 80 hadde vært i kontakt med politi. 38 hadde vært i kontakt med barnevernet. Det ble registret risiko hos 58 av de som hadde vært i kontakt med helsevesen, politi og hjelpeapparat, noe som tilsier at det ble registret risiko i 42,3 % av tilfellene som var i kontakt med politi, helsevesen eller hjelpeapparat. Av gjerningspersonene hvor det var registrert risiko, var 47 (81 %) av dem registret hos politiet, mens 8 (13,8 %) hos fastlege og 15 (25,9 %) var registret hos barnevernet.

Av de totalt 177 ofrene, hadde 126 (72 %) av dem kontakt med helsevesen, politi og hjelpeapparat. Av disse 126 hadde 80 kontakt med fastlegen, 61 hadde kontakt med politiet, 36 hadde kontakt med barnevernet og 33 hadde kontakt med krisesenter i forkant av drapet. 13 av ofrene hadde ingen kontakt med politi, helsevesen eller hjelpeapparat i forkant av drapet.<sup>29</sup>

Av ofrene ble det registret risiko for vold og drap ved ofrenes kontakt med helsevesen, politi og hjelpeapparat i 70 av tilfellene. Av de 70 hvor det ble registret risiko, ble risikoen i 46 av tilfellene registret hos politiet, 30 ble registret hos krisesentre og 26 hos barnevernet.

### **2.2.4 Kontakt med privatpersoner**

Av de 177 gjerningspersonene, søkte 104 av dem hjelp hos privatpersoner, mens 48 ikke søkte hjelp. Av de som søkte hjelp, søkte 65 hjelp hos en venn eller en venninne og 47 hos en bekjent. 35 søkte hjelp hos søsken, 27 hos foreldre og 20 hos voksne barn. 25 søkte hjelp hos en kollega. Av 177 hadde 52 (29,4%) av gjerningspersonene nevnt drap for familie, venner eller kollegaer. Det ble i 18 tilfeller viderefremidlet bekymring fra privatpersoner. 8 av dem til fastlege, 9 til politi og 4 til psykiater/psykolog.

---

<sup>28</sup> Vatnar 2015 side 56

<sup>29</sup> Vatnar 2015 side 60

Av de 177 ofrene, søkte 122 hjelp hos venner, familie eller kollegaer. Av de som søkte hjelp, søkte 85 hjelp hos en venn eller venninne, mens 44 søkte hjelp hos bekjente. 71 søkte hjelp hos søsken og 50 søkte hjelp hos foreldre. 29 søkte hjelp hos en kollega. Det ble i 33 av tilfellene videreformidlet risiko. Av de 33 tilfellene hvor bekymringen ble formidlet videre, ble det i 20 av sakene videreformidlet til politiet, 6 til barnevern og 6 til krisesenter.

### **3 Kjønnsperspektivet**

Partnerdrap er klart et diskrimineringsstema fordi kvinner i større grad enn menn blir utsatt for vold fra partneren, det samme gjelder risiko for drap. Hele 85 %<sup>30</sup> av ofrene for partnerdrap er kvinner.

#### **3.1 Likestilling**

Likestilling er når man faktisk og rettslig har like muligheter og like rettigheter.

Kjønnsdiskriminering er usaklig forskjellsbehandling på grunnlag av kjønn. Med diskriminering menes å behandle en gruppe mennesker eller enkeltindivider med tilknytning til gruppa mindre gunstig enn andre på grunn av denne tilhørigheten.<sup>31</sup>

Likestilling mellom kjønnene vil si at alle skal ha like rettigheter og muligheter i samfunnet, uavhengig av kjønn. Lov om likestilling, heretter likestillingsloven<sup>32</sup> § 12 forplikter myndighetene til ”aktivt, målrettet og planmessig” arbeid for likestilling mellom kjønnene. Likevel må det i mange tilfeller jobbes med holdninger i samfunnet. Som for eksempel en arbeidsplass hvor lederansvar anses å være forbeholdt menn, og ikke en jobb for kvinner. Et slikt miljø gir dårligere muligheter for kvinner til å ha en karriere. Med slike holdninger i ledelsen vil en kvinne som er like godt eller bedre kvalifisert enn en mann, likevel kunne bli ansett som mindre egnet til stillingen. Det er da kjønnsdiskriminering, og er ikke likestilling i arbeidslivet.

##### **3.1.1 Kjønnroller som hindrer likestilling**

Tradisjonelt har ikke kvinner hatt de samme mulighetene og rettighetene som menn. Dette gjelder både på verdensbasis og i Norge. Kvinner og menn har tradisjonelt ikke hatt samme

---

<sup>30</sup> Se punkt 2.1.1.4

<sup>31</sup> <https://snl.no/diskriminering> (Sist kontrollert 25. april 2017)

<sup>32</sup> Lov om likestilling mellom kjønnene, 21. juni 2013 nr. 59 (likestillingsloven)



roller i det norske samfunnet.<sup>33</sup> Mannen skulle tjene penger til familien, og skulle komme til ferdigdekket middagsbord i et rent hjem, hvor kvinnen arbeidet hjemme og tok seg av barna. Det var vanlig at kvinner jobbet fram til de giftet seg, men som gift var jobben hennes å være husmor. Det var også lagt til grunn at mannens inntekt skulle være nok til å forsørge familien, og det var dermed ikke behov for kvinnen som arbeidskraft. Mannens inntekt skulle både forsørge han selv og familien hans. En gift kvinne var dermed avhengig av mannen økonomisk. Økonomi er på denne måten en av faktorene som kan hindre kvinner i å skille seg dersom mannen er voldelig. Dette ser man tendenser til selv i dag. Økonomisk uavhengighet er dermed en faktor som kan tenkes å føre til mindre vold, fordi kvinner i større grad kan gå ut av et voldelig forhold.

En viktig faktor er også den faktiske muligheten til å skille seg. Tidligere var det knyttet mer stigmatisering rundt skilsmisse, og ekteskapet skulle vare for alltid. I dag er det blitt vanligere å skille seg, og rundt 50 % av alle ekteskap ender med skilsmisse. Skilsmisse kan sies å ha fått aksept i samfunnet. Ved at det er blitt lettere å inngå skilsmisse i dag, er det også lettere å komme ut av et voldelig forhold, noe som kan føre til mindre vold.

### **3.1.2 Tradisjonelle kjønnsroller**

På 1980-tallet var familielivet uten rettslige reguleringer. Familielivet var plassert i følelsenes verden, og skulle ikke lovreguleres. Hva som skjedde innenfor husets fire vegger var privat. Kvinnens rolle i familien var i hjemmet. Arbeidsoppgavene var nedgradert til "husarbeid", og omsorgsarbeid for barna var regnet som en selvfølgelighet som i fellesskap ble tatt hånd om i familien, men var i realiteten en kvinneoppgave. Tilværelsen som husmor omfattet også en del mer, som f.eks. foreldremøter, oppfølging av dugnad i skolekorps, være trener for idrettslaget og lignende. Hadde kvinnen lønnet arbeid i tillegg, var disse pliktene uansett hennes oppgave.<sup>34</sup>

Utover 1980-tallet tok den nye kvinneretten opp mannens økonomiske overtak og dermed makten over kvinnen. Kvinner ønsket å bli behandlet med respekt, som selvstendige individer, og ønsket ikke å bli krenket og behandlet som en tjener i eget hjem. Helge J. Thue

---

<sup>33</sup> Marianne Fastvold – "Kvinnens arbeid og integritet i familien" kap. 8 i Tove Stang Dahl "Kvinnerett II" side 142

<sup>34</sup> Fastvold 1985 side 121

var tidlig ute med en likestillingsorientert familierett, hvor han la til grunn at kvinnen ikke var økonomisk avhengig av mannen.<sup>35</sup> Han mente at det var kvinnen selv som måtte ta valget om å gjøre seg økonomisk uavhengig. Dette møter motstand hos Marianne Fastvold som mente at man må se på kvinnerett og kvinneundertrykkelse som en helhet i et større samfunnsmessig perspektiv framfor på individnivå. Hun viste til at problemet lå i samfunnsstrukturen. Strukturell diskriminering er overordnede strukturer eller holdninger i samfunnet, som bevisst eller ubevisst fører med seg diskriminering.<sup>36</sup> I ektefelleloven § 1 ble det nedfelt en gjensidig underholdsplikt, med både økonomisk og plikter i hjemmet som kom inn i loven i 1927. Likevel var det bare brudd på de økonomiske forpliktelsene som hadde konsekvenser, ikke naturalforsørgelsen. Selv med en gjensidig underholdsplikt, var de færreste menn villige til å bidra med hus- og omsorgsarbeid, og dette fikk heller ingen konsekvenser. Det førte i praksis til at de kvinnene som ønsket å arbeide, og dermed forsøke å gjøre seg økonomisk selvstendig, like fullt hadde ansvaret for det som foregikk i hjemmet. Dette sto i veien for kvinners mulighet til en karriere. Familieretten behandlet familien som en enhet, og ikke som to selvstendige individer. Forskjellen på kvinners og menns muligheter til selvstendighet var derfor ikke synlig. Kjønnsligestilling var altså ikke den enkeltes kvinnes valg, men et samfunnsspørsmål.

### **3.1.3 Vold og overgrep innad i familien**

Håndhevelse ved f.eks. trusler og legemsbeskadigelse var vanskelig mellom ektefeller. For det første hadde flere betenkeligheter med å bringe jussen inn i familien av hensyn til barna, særlig ved politianmeldelse og videre straffesak. En anmeldelse ville føre til en offentliggjøring av familiekonflikten, noe som var sett på som en privatsak.<sup>37</sup>

Det var likevel klart at overgrepene måtte opphøre! Det var imidlertid knyttet betenkeligheter til å direkte regulering av forholdet mellom ektefeller. Voldsforskningen unngikk kjønnsforskjeller og var kjønnsnøytral. Dette fjerner store deler av problemet, som jo er at kvinner er mer utsatt. Også her ble familien sett på som en enhet. Det var uomtvistelig at et menneskeligrettslig vern gjaldt overalt, men likevel var det praktiske og håndhevingsmessige

---

<sup>35</sup> Fastvold 1985 side 121

<sup>36</sup> Anne Hellum og Julia Köhler-Olsen (red.), *Like rettigheter – ulike liv*, Oslo 2014 s. 45

<sup>37</sup> Fastvold 1985 s. 144

utfordringer når det gjaldt overgrep som skjer i hjemmet. Utover 1980-tallet fikk familievold økt oppmerksomhet, i tråd med at krisesentre ble opprettet. Krisesentrene bygget på tanken om den strukturelle og personlige undertrykkelsen av kvinner, som satte kvinner i særlig sårbare situasjoner, ikke var kvinnens egen feil, men nettopp var oppstått på grunn av samfunnsstrukturen.<sup>38</sup>

### **3.2 Hvorfor se på partnerdrap ut fra et likestillingsperspektiv?**

Det er tilnærmet 50 % kvinner og 50 % menn i Norge. Flertallet av parrelasjoner er mellom en mann og en kvinne, altså heterofile. Fordelingen på hvem som blir drept av sin partner er 85 % kvinnelige ofre drept av sin mannlige partner, mot 15 % mannlige ofre som blir drept av sin kvinnelige partner.<sup>39</sup> Det er klart at både kvinner og menn kan utøve vold overfor partneren sin, og også utføre partnerdrap.

Det er flere faktorer som påvirker og som gjør at mange flere menn enn kvinner dreper sine partnere. Dette er noe man ser igjen i drapsstatistikken generelt, da det er flere menn enn kvinner som begår drap i Norge.

### **3.3 Vold i parforhold som et likestillingsproblem**

Vold og mishandling i nære relasjoner er straffbart etter strl. § 1902 § 219 og strl. 2005 § 282. Sistnevnte gjelder for alle lovbrudd begått etter 1. oktober 2015, og har en økt strafferamme sammenlignet med gammel lov, fra inntil 4 til 6 års fengsel. Bestemmelsen gjelder ”den som ved trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller andre krenkelser, alvorlig eller gjentatt mishandler sin nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer”. Etter ordlyden er både fysisk og psykisk vold straffbart.

Vold i parforhold er alvorlig. Det er tale om et fysisk eller psykisk overtak det er vanskelig å komme ut av. Partene bor gjerne sammen, og er kanskje avhengig av hverandre både økonomisk og følelsesmessig. De har kanskje felles omgangskrets og er i samme miljø. Å kutte med partneren helt, kan bety at man må bygge opp hele sitt liv på nytt, med ny omgangskrets.

---

<sup>38</sup> Fastvold 1985 s. 157

<sup>39</sup> Se punkt 2.1

Rent praktisk kan det være vanskelig å komme ut av et slikt forhold. Man må finne et nytt sted og bo, noe man kanskje ikke har råd til alene. Videre er det en påkjenning å forlate det man sammen har bygd opp. De fleste forhold er i utgangspunktet bygd på kjærlighet og samhold. Å gi slipp på dette kan være vanskelig. Det kan også være vanskelig å bryte totalt med partneren. Kanskje har man felles barn, og ved et tilnærmet normalt brudd uten en pågående straffesak, vil kanskje partneren ha samvær med barna. Da må man forholde seg til personen også i etterkant av bruddet.

Det kan tenkes at det er et mål å komme seg ut av volden ved å komme seg ut av forholdet. Stort sett vil alle få bort volden, og noen vil kanskje fortsette relasjonen dersom volden opphører. Andre vil ønske å komme seg ut av forholdet uavhengig av om volden opphører eller ikke. I LA-2011-187020<sup>40</sup> valgte kvinnen å oppheve besøksforbudet som var pålagt hennes tidligere partner, og trekke anmeldelsen for vold mot henne tilbake, slik at han kunne flytte inn hos henne. Det endte med at han tok livet av henne få dager etter de gjenopptok samlivet.

Vold i nære relasjoner er et tabu tema. Både den som utøver volden og offeret har høy terskel for å be om hjelp. Vold er et problem som ikke blir snakket høyt om.

### **3.4 Hva utløser vold i nære relasjoner?**

I masteravhandlingen ”Kvinnen som eiendom” blir det vist til et studie fra Australia i 1994, hvor vold og drap overfor kvinner kan forstås som mannens syn på kvinnen som sin eiendom.<sup>41</sup> Gjennom trusler og vold uttrykker han et ønske om å kontrollere kvinnens handlinger. Studien peker på at eiertrangen er rettet mot kvinnens seksuelle utfoldelse. Trusler, vold og i verste fall drap kommer som følge av at mannen opplever å miste kontrollen over kona, typisk i en situasjon hvor hun uttrykker et ønske om å forlate mannen. I mange av dommene jeg har lest, uttrykte kvinnen et ønske om å bryte forholdet kort tid i forveien av drapet.

---

<sup>40</sup> Se punkt 5.8.2

<sup>41</sup> ”Kvinnen som eiendom – om forståelser av menn som begår partnerdrap” s. 59

### 3.4.1 Utroskap og provokasjon

I en artikkel fra USA vises det til praksis i retten og en oppfatning i samfunnet hvor drap av kona blir begrunnet som en reaksjon på en utro partner. At utroskapen hos kona ses på som provokasjon, og at drapet dermed skjer ”in the heat of the moment”. Drapet får lavere strafferamme fra forsettlig drap til uaktsomt drap. Det omtales også som ”emosjonelt selvforsvar”. Artikkelen legger fram en forestilling om at menn som dreper sine koner ikke er voldelige, og dermed gjør dem mindre kriminelle sammenlignet med andre drapsmenn. Dette fordi det var en framprovosert handling der kona var utro.<sup>42</sup>

Artikkelforfatteren peker på det uheldige med å skille mellom partnervold og partnerdrap. Det legges til grunn at vold overfor partneren uansett er en forsettlig og kalkulert handling, slik som fysisk og kanskje særlig psykisk vold er, som vedvarer over tid.

Tilfeller som nevnt over finner vi eksempler på i norske domstoler i voldssaker. F.eks. et tilfelle hvor en 18 år gammel gutt fikk mildere straff for vold overfor partner, på grunn av hennes forutgående utroskap, ved å vise til ”berettiget harme”. Det er heldigvis få slike eksempler, og ingen slike dommer når det gjelder partnerdrap.<sup>43</sup>

Uansett er det å se på utroskap som en forutgående provokasjon som på et vis legitimerer vold, uheldig av flere grunner. For det første signaliserer det at mannen faktisk har et eierskap over kona, ved at han har rett til å bli sint for at hun har sex med andre, og dermed legitimerer det å bli voldelig. For det andre blir volden minimalisert fra å være nettopp vold overfor partneren til å bli utløp for sinne. Og til sist får offeret skylda for at mannen er voldelig, og for at hun dermed blir utsatt for det som er et grovt overgrep.

Det fins en rekke eksempler på at media fremstiller partnerdrap som en ”familietragedie” og dermed dekker over den grove forbrytelsen drapet faktisk er. Et eksempel er Kirkenes-drapene, hvor mor og sønn ble drept på en hjemmeadresse, og ektemannen er nå siktet i saken.<sup>44</sup> En slik framstilling flytter offerrollen fra de faktiske drapsofrene, til familien som en

---

<sup>42</sup> Donna K. Coker, *Heat of passion and wife killing: Men who batter/men who kill*. 1992

<sup>43</sup> <https://www.nrk.no/norge/-utroskap-skal-aldri-berettige-vold-1.12627795> (Sist kontrollert: 25. april 2017)

<sup>44</sup> <https://www.ranablad.no/nyheter/finnmark/drap/7-klassing-og-mor-drept-i-familietragedie-i-kirkenes-stefar-hardt-skadd/s/5-42-202579> (sist kontrollert 2. mai 2017)

enhet som offeret. Begrepet familietragedie beskriver heller en uheldig og dysfunksjonell familie framfor selvstendige individer. Gjerningspersonen unnskyldes ved å pakke drapet inn som en familiær hendelse.

### **3.4.2 Vold og likestilling?**

Menns vold mot kvinner kan forstås som uttrykk for mangel på likestilling. Det fins både forskning som støtter og forskning som bestrider denne påstanden. Det hevdes at patriarkalske familiestrukturer beskytter kvinner mot vold fra sine ektemenn, da det av noen vises til at kvinner som har høyere status i arbeidslivet enn sine ektemenn er mer utsatt for vold fra partneren. Omvendt hevdes det at kvinner som er økonomisk avhengig av sin ektemann, er mer utsatt for vold fra partneren.<sup>45</sup>

### **3.4.3 Likestilling som forhindrer partnerdrap?**

En amerikansk artikkel har undersøkt momenter som kan ha ført til en reduksjon i antall partnerdrap i USA i perioden 1976 til 1992.<sup>46</sup> I denne perioden skjedde det en rekke endringer med tanke på likestilling som kan sammenlignes med utviklingen i Norge. Momentene er aktuelle også i dag.

Det har skjedd endringer i ekteskapet i perioden. Færre gifter seg nå enn før. Flere par velger å bo sammen uten å gifte seg. Det er lettere å skille seg i dag enn tidligere, da skilsmisse i dag er blitt vanlig og akseptert, slik at terskelen for å bryte opp et ekteskap ikke er like høy.

Den økonomiske statusen til kvinner har endret seg. I den aktuelle perioden hvor undersøkelsene i USA foregikk, økte kvinners generelle inntekt mer enn menns lønnsøkning. Dette kan ha sammenheng med at kvinner i større grad kommer ut i arbeidslivet, arbeider fulle dager og mindre deltid. Videre er det flere som satser på en karriere nå enn tidligere. Kvinner arbeider totalt sett mer, da kvinner tidligere sluttet å jobbe og ble husmor idet hun giftet seg, noe som for de fleste er utenkelig i dag. Med en selvstendig økonomi er ikke kvinner lenger avhengig av ektemannen økonomisk.

---

<sup>45</sup> NOU 2012: 15 *Politikk for likestilling* side 269

<sup>46</sup>Laura Dugan, Daniel S. Nagin og Richard Rosenfeld, *Explaining the Decline in Intimate Partner Homicide: The Effects of Changing Domesticity, Womens status, and Domestic Violence Resources* 1999 (<http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1088767999003003001> )

Videre vises det til økt tilgjengelighet av krisesentre og andre hjelpetiltak. I tillegg til krisesentre, trekkes det fram hjelpetelefoner som kan bistå i situasjonen, som f.eks. ringe politiet, sende transport som kan kjøre kvinnen og evt. barna til nærmeste krisesenter. Det trekkes også fram tjenester som hjelper kvinner med å skaffe seg ny leilighet og andre praktiske ting som gjør det lettere å bryte et voldelig forhold.

## **4 Rettslige grenser for partnerdrap**

### **4.1 Straffelovgivningen – innhold og tolkning**

Straffelovgivningen som gjelder nå finner vi i to straffelover; straffeloven 1902 og straffeloven 2005. Da det tar en tid fra et drap blir begått, til det foreligger endelig dom, har jeg bare sett på praksis som gjelder den gamle straffeloven, altså før den nye loven trådte i kraft 1.oktober 2005. Jeg vil i det følgende redegjøre for innholdet i begge straffelovene.

Strl, 1902 § 233 første ledd har følgende ordlyd: ”Den, som forvolder en andens Død, eller som medvirker dertil, straffes for Drab med Fængsel i mindst 8 aar. Annet ledd sier ”Har den skyldige handlet med Overlæg, eller har han forøvet Drabet for at lette eller skjule en anden Forbrytelse eller unddrage sig Straffen for en saadan, kan Fængsel inntil 21 år anvendes. Det samme gjælder i Gjentakelsestilfælde samt, hvor forøvrigt særdeles skjærpende Omstændigheter foreligger”.

Ordinært drap etter denne straffes etter første ledd. Annet ledd oppstiller en høyere strafferamme, og annet ledd kan påberopes i flere tilfeller. Det første alternativet er drap begått med overlegg. Overlegg er en kvalifisert form for forsett, og betyr at handlingen er utført etter en overveid beslutning, altså at drapet var planlagt. Siste setning åpner for strengere straff også hvor det foreligger andre skjerpene omstendigheter.

Ordlyden i strl. 2005 § 275 er ”den som dreper en annen, straffes med fengsel fra 8 inntil 21 år”. I stedet for et annet ledd i ny straffelov, slik tilsvarende bestemmelse i strl. 1902 har, har drap etter strl. 2005 § 275 en strafferamme på 8 til 21 års fengsel. Det må da vurderes om det foreligger skjerpene omstendigheter etter strl. 2005 § 77, som f.eks. i nærvær av mindreårige etter bokstav l, eller formidlende omstendigheter etter strl. 2005 § 78, som f.eks. at situasjonen er foranlediget av forhold på skadelidtes side, etter bokstav c. Strl. 1902 § 233 og strl. 2005 § 275 er, foruten om ordlyden, lik i sitt materielle innhold. Det samme er strafferammen.

Praksis etter gammel lov er derfor relevant i anvendelsen av den nye loven. Alle sakene jeg har lest går på straffeloven 1902.

Forsettlig drap har i dag et normalstraffenivå på 12 år. Det ble endret ved endringslov til straffeloven 1902 mv.<sup>47</sup>, hvor minstestrafen ble hevet fra 6 til 8 år. Før endringen var normalstraffenivået på rundt 10 års fengsel. Det ble i forarbeidene til ovennevnte lov uttalt at normalstraffen for forsettlig drap ikke burde være mildere enn fengsel i 12 år.<sup>48</sup> Normalstraffenivået er veiledende for hvordan straffen skal fastsettes, og er utgangspunktet for drap hvor det verken er skjerpene omstendigheter eller formildende omstendigheter i saken.

#### **4.1.1 Betingelser for straffbarhet**

Det er fire straffbarhetsvilkår som må være oppfylt for at noen kan straffedømmes. Disse er hjemlet i strl. 1902 §§ 40 og 42 og strl. 2005 §§ 14 til 26.

For det første må gjerningspersonen ha handlet på en måte som dekkes av hele gjerningsinnholdet i et straffebud. Han må altså ha utført hele handlingen som straffebudet krever. Videre må det ikke foreligge noen straffrihetsgrunn, som nødrett, nødverge eller selvtukt. Gjerningspersonen må være tilregnelig på handlingstidspunktet. Til sist må gjerningspersonen ha utvist skyld.

##### **4.1.1.1 Skyldkravet**

For å bli dømt til forsettlig drap, må man ha handlet med forsett. Det fins grader av forsett. Fra nedre grense med eventuelt forsett til hensiktsforsett. Etter strl. 2005 § 22 første ledd bokstav a til c, foreligger forsett ”når noen begår en handling som dekker gjerningsbeskrivelsen i et straffebud med hensikt, med bevissthet om at handlingen sikkert eller mest sannsynlig dekker gjerningsbeskrivelsen, eller holder det for mulig at handlingen dekker gjerningsbeskrivelsen, og velger å handle selv om det skulle være tilfelle”. Graden av forsett er ikke lovfestet i straffeloven 1902, men er hjemlet i ulovfestet rett og praksis. Dette

---

<sup>47</sup> Lov om endringer i straffeloven 1902 mv. (skjerpning av straffen for drap, annen grov vold og seksuallovbrudd), lov av 26. juni 2010 nr. 46, korttittel endringslov til straffeloven 1902 mv.

<sup>48</sup> Prop.97 L (2009-2010) Endringer i straffeloven 1902 mv. (skjerpning av straffen for drap, annen grov vold og seksuallovbrudd) side 17



er nå lovfestet i straffeloven 2005 § 22. Det følger av strl. 1902 § 40 og strl. 2005 § 21 at det kreves forsett for å straffes etter loven, med mindre straffebedet også er straffbart i sin uaktsomme form. Forsett innebærer i si kjerne et krav om at gjerningspersonen har holdt det for sikkert eller overveiende sannsynlig at handlingen vil oppfylle gjerningsbeskrivelsen i et straffebed, som her er døden. Nedre grense for forsett mot uaktsomhet, kalles *dolus eventualis* (eventuelt forsett). Gjerningspersonen har holdt følgen av en handling for mulig og har valgt å utføre handlingen selv om følgen skulle inntre. I denne sammenhengen betyr det at gjerningspersonen holder det for mulig at offeret kan dø av handlingen som utføres, men velger likevel å fortsette, selv om følgen, altså døden, skulle inntre. Forsettet må dekke alle objektive gjerningselementer, også handlingsfølgen. Handler man med overlegg, har man planlagt handlingen i forkant, og har til hensikt å oppnå resultatet.

#### **4.1.1.2 Berettiget harme**

Strl. 1902 § 56 bokstav b, sier at ”retten kan sette ned straffen under det lavmål som er bestemt for handlingen, og til en mildere straffart, når handlingen er foretatt i berettiget harme, under tvang eller overhengende fare”. Tilsvarende bestemmelse er i strl. 2005 § 80 bokstav e.

En naturlig språklig forståelse av ordet ”berettiget harme” kan også kalles rettmessig sinne. Berettiget harme forutsetter at det har skjedd en eller annen forutgående krenkelse eller provokasjon. Det kan foreligge berettiget harme uten at harmen er utløst av en umiddelbar forutgående opptreden fra fornærmedes side, men kan ha bygget seg opp gjennom krenkelser og ydmykelser over tid. Vurderingen av om det foreligger berettiget harme er relativ, og det skal da legges vekt på hvor alvorlig overtredelse det er tale om.<sup>49</sup> I enkelte av dommene jeg har lest, har berettiget harme blitt anført, men det har ikke domstolen lagt vekt på i mine dommer.

#### **4.1.1.3 Tvungent psykisk helsevern**

Jeg har avgrenset mitt domsmateriale mot dommer som idømmer tvungent psykisk helsevern. Tvungent psykisk helsevern er ikke å regne som straff, men som en strafferettslig reaksjon som kan være nødvendig i særlige tilfeller. Det kan dømmes hvor lovbrøtere har begått eller forsøkt å begå visse alvorlige forbrytelser, og som på handlingstiden var psykotiske eller

---

<sup>49</sup> Ståle Eskeland, *Strafferett*, 4. utgave Oslo 2015 s. 418

bevisstløse, jf. strl. 1902 § 44, som sier at ”den som på handlingstiden var psykotisk eller bevisstløs straffes ikke”, tilsvarende bestemmelse kommer fram av strl. 2005 § 20. Det vil si at vedkommende ikke anses som tilregnelig på gjerningstidspunktet, men har likevel begått lovbruddet eller forsøkt å utføre det fullt ut. Vilkårene for dom til tvungen psykisk helsevern finnes i strl. 1902 § 39 og strl. 2005 § 62.

## **4.2 Internasjonale og nasjonale kilder som verner mot kjønnsdiskriminering**

Den europeiske menneskerettskonvensjonen<sup>50</sup> art. 14 oppstiller et forbud mot diskriminering når det gjelder utøvelsen av menneskerettigheter. Ordlyden er ”utøvelsen av de rettigheter og friheter som er fastlagt i denne konvensjonen skal bli sikret uten diskriminering på noe grunnlag slik som kjønn, rase, farge, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelige, tilknytning til en nasjonal minoritet, eiendom, fødsel eller annen status.”

Likestilling etter nasjonal rett er hjemlet i Grunnloven § 98 som sier at ”alle er like for loven.” Videre i annet ledd er retten til ikke-diskriminering hjemlet i ordlyden ”intet menneske må utsettes for usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling”.<sup>51</sup> Likestilling mellom kjønnene er hjemlet i likestillingsloven.

## **4.3 Kvinnekonvensjonen**

Kvinnekonvensjonen<sup>52</sup> er inkorporert i norsk lov gjennom menneskerettsloven<sup>53</sup> § 2. Den har dermed samme vekt som blant annet EMK. Konvensjonen oppstiller en rekke rettigheter særlig rettet mot kvinner med den hensikt å forhindre kvinnekjønnsdiskriminering og sikre kvinner samme rettigheter som menn. Formålet med konvensjonen er dermed likestilling mellom

---

<sup>50</sup> Konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, Roma 4. nov 1950. (Den europeiske menneskerettskonvensjonen eller EMK)

<sup>51</sup> Kongeriket Norges Grunnlov, 17. mai 1814 (Grunnloven eller GrL.)

<sup>52</sup> De forente nasjoners kvinnekonvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner 19. des 1989, (KDK eller Kvinnekonvensjonen)

<sup>53</sup> Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett 21. mai 1999 nr. 30 (Menneskerettsloven eller mrl.) - vedlegg 10

kjønnene. Bakgrunnen for konvensjonen bygger på de særlige utfordringer kvinner i verden har møtt på i et historisk perspektiv, men også i dag.

Jenter og kvinner spesielt sårbare for vold og overgrep, og trenger dermed ekstra beskyttelse.

Dette kommer ikke direkte til uttrykk i KDK, men er uttrykt i

Kvinnediskrimineringskomiteens generelle anbefaling nr. 19, hvor det uttrykkelig kommer fram at kjønnsbasert vold også er omfattet av konvensjonen. I de avsluttende merknadene til Norges statsrapportering etter konvensjonen uttrykte Kvinnediskrimineringskomiteen klart at vold mot kvinner er bekymringsfullt, og viste blant annet til det høye antallet frifinnelser i vold- og voldtektssaker, og politiets omfattende henleggelsespraksis som problematisk.<sup>54</sup>

#### **4.4 Istanbulkonvensjonen**

Istanbulkonvensjonen<sup>55</sup> har som formål å bekjempe vold mot kvinner gjennom forebygging, beskyttelse, straffeforfølgelse og overvåkning. Norge signerte konvensjonen 7. juli 2011, men har ennå ikke ratifisert konvensjonen. Imidlertid er proposisjonen pr. 7. mai 2017 til behandling i komiteen på Stortinget, som har frist 15.05.2017 til å avgi sin innstilling. Foreløpig dato for behandling av saken i Stortinget er satt til 29.05.2017. Dette betyr at en endelig ratifikasjon av Istanbulkonvensjonen ikke er langt unna.<sup>56</sup>

På det tidspunktet Norge signerte konvensjonen oppfylte norsk rett i hovedsak forpliktelsene etter konvensjonen, men det gjensto noen nødvendige lovendringer. Det er tale om lovendringen knyttet til stalker-bestemmelsen i straffeloven 2005 § 266. Endringene ble gjort

---

<sup>54</sup> <https://jurk.no/wp-content/uploads/2016/06/Hvordan-bruke-FNs-kvinnekonvensjon.pdf> - punkt 3.2.1 (Sist kontrollert: 25. april 2017)

<sup>55</sup> Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner ETS 210, 11. mai 2011 nr. 22 (multilateral) (Istanbulkonvensjonen)

<sup>56</sup> <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=67777> (Sist kontrollert 1. mai 2017)

i strl. 2005 § 266 og § 266 a som trådte i kraft 1. juli 2016.<sup>57</sup> Det innebærer at norsk rett nå oppfyller forpliktelsene fullt ut.<sup>58</sup>

Landene som har godkjent Istanbulkonvensjonen, har blant annet forpliktet seg til:<sup>59</sup>

- Opplæring av fagfolk i nær kontakt med ofrene
- Jevnlige holdningskampanjer
- Inkludere spørsmål om likestilling og ikke-voldelig konfliktløsning i undervisningsmaterieell
- Tilby behandling til partnere som utøver vold i hjemmet og seksualforbrytere
- Tett samarbeid med frivillige organisasjoner
- Engasjere medier og privat sektor for å bekjempe kjønnsstereotyper og fremme gjensidig respekt

## 5 Rettspraksis

For å få kunnskap om partnerdrap i Norge, er rettspraksis en viktig kilde. Praksis kan si mye om faktiske problemer og om den rettslige håndhevingen av partnerdrap.

### 5.1 Utvelgelse av dommer

Min analyse tar utgangspunkt i rettspraksis. Jeg har funnet fram rettskraftige dommer ved å søke på Lovdata. Rettskraftig dom betyr at dommen er endelig, at ankefrist er gått ut, og at domfelte må sone sin straff. Jeg har sett på både tingrettsdommer og lagmannsrettsdommer. At dommen er rettskraftig, er viktig for at det skal være endelig fastsatt at det er forsettlig drap på partner. Faktum kommer fram av både lagmannsretten og tingrettens dommer, hvor lagmannsretten viser til tingretten dersom lagmannsretten ikke presenterer alt av faktum.

---

<sup>57</sup> Lov om endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv. 17. juni 2016 nr. 53 jf. Prp. 42 L (2015-2016)

<sup>58</sup> <https://www.stortinget.no/nn/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/skriftlege-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=67325> (Sist kontrollert 23. april 2017)

<sup>59</sup> <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/Europa-styrker-kampen-mot-vold-mot-kvinner/id766499/> (Sist kontrollert 25. april 2017)

Jeg har tatt utgangspunkt i Kripos sin definisjon på partnerdrap.<sup>60</sup> Kripos oppgir tall og ikke konkrete saker og dommer. Kripos' statistikk oppgir siktelser på forsettlig drap, noe som tilsier at det ikke bygger på endelige dommer. Derfor er det ikke nødvendigvis samsvar med mitt domsmateriale og Kripos' statistikk.

Dommene er i hovedsak fra perioden 2007-2016, og omhandler drap fra perioden 2006-2015. På lovdata har jeg funnet dommer ved å søke via straffeloven på det aktuelle straffebudet, og søkt bakover i de enkelte domstolene for å finne relevante dommer. Videre har jeg også søkt på stikkord som "partnerdrap", "kone+drap", "ektefelle + drap", "kjæreste" og lignende, for å finne relevante dommer. Dommer som gjelder drap på kjæreste og ikke partner eller tidligere partner, faller utenfor min oppgave. Søkeordet "kjæreste" kan likevel gi relevante dommer på Lovdata, f.eks. dommer hvor paret har vært sammen kort tid og omtaler hverandre som kjærester, selv om de bor sammen.

Jeg har lest totalt 35 dommer. På grunn av avgrensningene som er beskrevet i punkt 1.2 sitter jeg igjen med 30 dommer. Fem av dommene viste seg altså å falle utenfor min analyse. Det viste seg at faktum i disse omhandlet kjærester, at tiltalte ble frifunnet, at drapet ble begått av en tredjeperson eller at gjerningspersonen ble dømt til tvungent psykisk helsevern. Noen av dommene ligger i en gråsoner, men er likevel med i oppgaven min. For eksempel par som har vært kjærester i kort tid, og ikke definerer seg som samboere, selv om de rent praktisk har bodd sammen den siste tiden.

## 5.2 Noen særtrekk ved dommene

Av dommene jeg har lest, er det 25 menn og 5 kvinner som har drept sine partnere. Dommene har stor variasjon i faktum. Sakene varierer. De involverte varierer i alder og sosial status. Noen har vært sammen lenge, og noen har felles barn.

Avhengigheten mellom offer og gjerningsperson varierer i sakene. I flere av sakene har en av partene et avhengighetsforhold til den andre. Kvinnene som blir drept er imidlertid mindre avhengig av sin partner enn hva jeg på forhånd hadde forventet. De fleste som ønsker å forlate, gjør det, og har ressurser til å bryte forholdet og etablere seg på egenhånd. Det er også

---

<sup>60</sup> Se punkt 1.2.1

eksempler hvor mannen var avhengig av kvinnen. F.eks. THALL-2015-154388<sup>61</sup> hvor paret kom til Norge i 2008 og kvinnen integrerte seg godt. Hun lærte språket, kom i arbeid, fikk sertifikat og ordnet opp i alt det praktiske i hverdagen. Mannen slet med å lære språket og hadde ikke arbeid. Da forholdet ble vanskelig, og hun etterhvert begynte å tenke på å bryte ekteskapet, var han blant annet bekymret hvordan det skulle gå med det praktiske. Han var vant til at hun ordnet opp. Hun ble drept av mannen etter seks år i Norge. Drapet omtales som et æresdrap.

Drapsmetodene varierer. De to vanligste metodene er kvelning og knivstikking. Mange av drapene blir gjort i kombinasjon med stump vold mot hode eller kroppen. Det blir ofte utøvd mye og voldsom vold. Det kommer fram i flere av dommene, at å ta livet av noen med kvelning, tar tid. Det tar noen minutter før man mister bevisstheten, og derfra tar det også noe tid før man dør. Det kreves også en god del kraft. Å ta livet av noen ved bruk av kniv, krever også kraft og målrettethet. I dommene kommer det fram at de fleste stikker med kniven flere ganger. I noen tilfeller er flere av stikkene i seg selv dødelige. Det betyr at det totalt sett er utøvd omfattende vold. Dette gjenspeiles også av domstolenes vurdering av skyld.

De fleste partnerdrapene blir begått på et tidspunkt hvor forholdet enten er slutt eller den ene har snakket om å bryte forholdet. De har ofte kranglet en del den siste tiden forut for drapet. Den ene parten, oftest kvinnen i tilfellene hvor menn dreper, vurderer å gå fra mannen kort tid i forkant av drapet. I flere av dommene frykter mannen at kona er utro, og at hun derfor kommer til å gå fra ham. Det er dermed sentralt i faktum at hun vil ut av forholdet.

I flere av sakene hvor det er tale om tidligere partnere, er det diskusjoner om samvær eller omsorg for barna som utløser en uoverensstemmelse som ender i drap. Også i disse sakene, kan det være planlagte drap, som f.eks. LB-2010-1494475<sup>62</sup> hvor kvinnen ble invitert til hennes tidligere samboer for å diskutere samvær med deres felles barn. Da hun kom til leiligheten uttalte han ”i dag skal du dø”.

I flere av sakene er det tilfeller av vold og trusler i forkant av drapet. I flere av dommene er det uttalte drapstrusler i forkant, og i flere av sakene var politiet innblandet på et tidligere

---

<sup>61</sup> Se punkt 5.4.2

<sup>62</sup> Se punkt 5.8.4

tidspunkt. I noen av dommene jeg har lest, er domfelte dømt for både drapet, og trusler og vold ved en annen anledning mot samme fornærmede.<sup>63</sup> I mange av sakene oppsøker kvinnene krisesentre etter voldsepisoder i forbindelse med samlivsbruddet. I dommen LB-2015-69200-2<sup>64</sup> er det mannen i forholdet som har oppsøkt krisesenteret med barna. Han blir senere drept av kona.

I flere av dommene foreligger det skjerpene omstendigheter.<sup>65</sup> I noen av dommene legges det til grunn at partnerdrap i seg selv er en skjerpene omstendighet. Dette fordi partneren er å regne som en person offeret har en nær relasjon til, og som man tenker seg at man kan stole på. Noen av drapene blir begått mens offeret sover.<sup>66</sup> I dommen LE-2014-42656<sup>67</sup> ble hun angrepet av sin mann mens hun sto i dusjen på badet. Ofrene er i disse situasjonene i en særlig sårbar situasjon, uten mulighet til å forsvare seg. Et flertall av drapene blir begått i hennes hjem eller deres felles hjem. I noen av sakene er felles barn til stede, og i enkelte tilfeller får barnet med seg hva som skjer. Enten fordi barnet ser det som skjer, eller hører det fra et annet rom. I noen av dommene blir det lagt vekt på at barna i realiteten er fratatt begge omsorgspersonene. At mor er drept, er en stor omveltning for et barn. Far må i fengsel, og mister nok uansett omsorgen for barna etter å ha tatt livet av mor og barna trenger nye omsorgspersoner.

Noen av drapene var planlagt. I dommene jeg har lest er 4 av 5 kvinner som ble dømt for drap på sin partner dømt for planlagt og overlagt drap. I LB-2012-180905<sup>68</sup> ble venninnen dømt for medvirkning til drapet. Tiltalte og venninnen hadde diskutert drapsmetoder i en tid i forkant av drapet.

---

<sup>63</sup> Se punkt 5.8

<sup>64</sup> Se punkt 5.7.3

<sup>65</sup> Se punkt 5.8

<sup>66</sup> Dommene inntatt i punkt 5.4.8, 5.7.5 og 5.8.6

<sup>67</sup> Se punkt 5.4.6

<sup>68</sup> Se punkt 5.7.5

Etterfølgende hendelser blir det også lagt vekt på. Noen har gått inn for å skjule liket ved å dumpe det i havet, eller antenne liket. En mann kjørte med liket i familiebil i over to måneder før han ble pågrepet.<sup>69</sup>

Enkelte får reduserte straffer på grunn av tilståelsesrabatt, jf. strl. 1902 § 59 annet ledd, som sier at rette kan nedsette straffen noe dersom siktede har avgitt uforbeholden tilståelse. Noen av dem ringte politiet eller AMK umiddelbart eller snarlig etter drapet. Ved å tilstå drapet, letter de politiets arbeid. F.eks. TAHER-2014-109159<sup>70</sup> hvor der siktede kunne fortelle om en lydopptaker som befant seg i leiligheten, som gjorde at politiet fikk full oversikt over hva som ble sagt og gjort på drapstidspunktet, og som på enkelte punkter, avvek fra tiltaltes forklaring.

### **5.3 Videre – rettspraksis**

Jeg vil i det videre skrive om innholdet i hver enkelt dom. Dommene er i utgangspunktet sortert etter etnisk tilknytning, under kategoriene ”innvandererpar”, ”blandingspar” og ”etnisk norske”. De øvrige kategoriene er ”kvinner som dreper” og ”dommer med særlig skjerpene omstendigheter” herunder dommer med andre tiltaleposter. Dommer som faller i flere kategorier, blir presentert i en av de to sistnevnte kategoriene.

### **5.4 Etnisitet – innvandrerpar**

I flere av dommene jeg har lest, har gjerningspersonen, ofte også offeret, en annen opprinnelig nasjonalitet enn norsk. Noen har imidlertid norsk statsborgerskap da drapet skjer. Det er i flere av disse tilfellene kultur og religion som direkte eller indirekte fører til at drapet blir begått. Flere av drapene blir beskrevet som æresdrap, og dermed er religiøst eller kulturelt betinget. Flere av de mannlige gjerningspersonene dreper kona fordi hun har brakt skam over familien. Enten ved å ønske å bryte eller faktisk har brutt med ektemannen. Han ser det slik at han ikke har noen valg. I dommen LE-2014-101506<sup>71</sup> ringte gjerningspersonen til familien i hjemlandet for å fortelle hva han hadde gjort. Dette beskrives i sakens faktum som at han bekreftet at ”saken er tatt hånd om” og at familiens ære dermed består.

---

<sup>69</sup> Dommer beskrevet i punkt 5.8.1, 5.7.3 og 5.4.10

<sup>70</sup> Se punkt 5.4.7

<sup>71</sup> Se punkt 5.4.4



#### **5.4.1 LF-2016-49095**

Mann på 28 år dømt til 13 års fengsel for forsettlig drap på kona på 29 år jf. strl. 1902 § 233 første ledd og trusler etter strl. 1902 § 227 første straffealt. forut for drapet. Drapet ble begått 28/9-15.

Både gjerningsperson og offer var afghanske statsborgere. Ekteparet kom til Norge sammen i 2011. De hadde en felles sønn på 2 år. Truslene framkom i forbindelse med en eskalerende ekteskapskonflikt siden juni 2015, fire måneder før drapet. I retten forklarer tre uavhengige vitner at fornærmede hadde vært redd for ham, og hadde formidlet til dem at han truet med å ta livet av henne. Hun hadde kontakt med politiet ved to anledninger om truslene, noe hun ønsket å anmelde. Siste gang hun hadde kontakt med politiet var fem dager før drapet skjedde. Da var hun redd for at han kom til å drepe henne dersom skilsmissen ble endelig.

Selve drapet ble utløst av en krangel om samværet med sønnen. Tiltalte skal ha mistet besittelsen etter å ha slått til kona, og utførte deretter drapshandlingene. Han klemte rundt halsen hennes slik at hun ikke fikk puste og stakk henne flere ganger med kniv i halsregionen slik at hun døde.

Han erkjente straffeskyld for forsettlig drap. I følge lagmannsretten grenset forsettet opp mot drapshensikt. I skjerpene retning la lagmannsretten vekt på at drapet var utført på en voldsom måte, og at sønnen var til stede da drapet skjedde. Han fikk tilståelsesrabatt på 1 år for å ha samarbeidet med politiet.

#### **5.4.2 THALL-2015-154388**

Mann på 45 år dømt til fengsel i 13 år for forsettlig drap etter strl. § 233 første ledd på kona på 34 år. Drapet ble begått 9/12-14. Begge var fra Irak. Paret fikk sammen asyl i Norge i 2008. Sammen hadde de to barn. Begge to var muslimer. Fornærmede var høyt utdannet, lærte seg norsk og tok førerkort. Tiltalte hadde ikke utdanning, lærte seg ikke norsk og tok ikke førerkort. Avdøde uttalte på drapsdagen at hun skammet seg over mannen som ikke lærte seg norsk og som ikke skaffet seg jobb. Hun sa deretter at hun ønsket å skilles og at hun ville ta med seg barna. Dette gjorde han sint. Det oppsto en krangel, og han drepte henne ved å først å slå henne i hode og deretter kvele henne i deres felles hjem.

Det var i følge lagmannsretten tydelig og planmessig forsett. Han hadde over tid og gjentatte ganger underveis i drapshandlingen tid til å reflektere over handlingen. Retten uttalte at det ble lagt vekt på at det var snakk om partnerdrap i skjerpene retning.

#### **5.4.3 LE-2015-161668**

Mann 37 år dømt til fengsel i 15 år for overtredelse av strl. § 233 første og annet ledd for drap på sin kone på 27 år. Drapet ble begått 28/10-14. Begge var opprinnelig fra Afghanistan, hvor de giftet seg i 2010, og kom til Norge senere samme år. Paret hadde sammen to døtre.

På drapsdagen var paret ute og trillet sitt yngste barn. Fornærmede dro fram en kniv, hvorpå tiltalte spurte om hun skulle stikke ham. Hun mistet eller kastet kniven, og løp fra ham. Han løp etter, og stakk henne. Omfattende vold, med 20 knivstikk bakfra i hodet, nakken og øvre del av ryggen. Hun døde av forblødning og lungekollaps.

Retten la til grunn at det forelå fast drapsforsett. Det forelå særdeles skjerpene omstendigheter. Barnet var til stede og var dermed vitne til at mor ble drept, selv om barnet var svært lite. Det var videre omfattende voldsbruk, med tallrike stikk utført med stor kraft over et totalt tidsforløp på ca. 2 minutter.

#### **5.4.4 LE-2014-101506**

Mann 55 år dømt til 17 års fengsel for overtredelse av strl. § 233 annet ledd for overlagt drap på kona på 52 år under særdeles skjerpene omstendigheter. Drapet ble begått 19/6-13. Drapet omtales i retten som æresdrap. Begge kom fra Pakistan til Norge i henholdsvis 1987 og 1988. Paret hadde fire barn sammen. Fornærmede skal angivelig hatt kontakt med en annen mann i Pakistan, noe som brakte skam over tiltalte og hans familie. Denne andre mannen ble tema allerede sept. 2008, hvor tiltalte tok opp dette med avdøde og hennes far. Han truet da med å drepe fornærmede, og viste den gang fram en kniv og en kjøttøks. Politiet ble tilkalt, og avdøde tok opphold på krisesenter. Hun flyttet imidlertid tilbake etterhvert. Det var gjentatte episoder med trusler etterfulgt av opphold på krisesenter. Tiltalte ble dømt til ubetinget fengsel i 90 dager for vold og trusler som han sonet våren 2010.

Umiddelbart i forkant av drapet, fikk tiltalte bekreftet at ektefellen hadde kontakt med en annen mann. Han mente da at alle i Pakistan visste om dette, og at han måtte drepe henne for å gjenopprette familiens ære. Han fryktet også at hun kom til å forlate ham.

Han drepte kona på felles bopel om morgenen. Fornærmede lå da å sov, men våknet av at han slo henne i hode med øks. Han fortsatte da å slå med øksa og kutte henne med kniv i hode og på overkroppen. Det ble omfattende skader som følge av kniven, blant annet kutt over halspulsåren. Hun døde etter kort tid.

Lagmannsretten mente drapet var begått med overlegg. Tiltalte hadde i lengre tid hatt tanker om å ta livet av kona. Planleggingen i forkant fanges opp av at det dømmes for overlagt drap. Videre legger lagmannsretten til grunn som skjerpene omstendigheter at offeret lå å sov, altså fullstendig hjelpeløs. Videre var handlingen voldsom og brutal, og avdøde rakk å oppfatte at mannen nå gikk til angrep på henne med den hensikt å ta livet av henne. Han fikk noe fradrag for tilståelsen.

#### **5.4.5 LE-2014-81047**

49 år gammel mann dømt til 16 års fengsel for overtredelse av strl. § 233 første og annet ledd for overlagt drap på sin kone på 35 år. Drapet skjedde 17/6-13. Begge to kom fra Iran. Tiltalte kom til Norge i 1992, mens fornærmede kom til Norge i 2003 for å inngå arrangert ekteskap med tiltalte. Det var problemer i ekteskapet fra starten, men hadde bedret seg noe fram til 2012. Tiltalte fikk mistanke om at avdøde hadde et forhold til en annen mann. Tiltalte var sykemeldt på grunn av depresjon våren 2013. Avdøde hadde gitt uttrykk for at hun ville skilles samme periode.

Tiltalte kjøpte et balltre 31. mai. På drapskvelden noen uker senere satt tiltalte oppe etter at avdøde hadde gått og lagt seg. Han hentet balltreet og en snor på kjøkkenet, og han lukket døra til barnas rom slik at de ikke skulle høre noe. Han slo henne hardt i tinningen mens hun sov, og strammet deretter et tau rundt halsen slik at det oppsto knusningsskader i hjernen. Hun døde kort tid etter av hodeskadene.

Lagmannsretten kalte dette et æresdrap og viste til ovennevnte dom LE-2014-101506, og uttalte ”at drap blir valgt som løsning på en situasjon som nevnt, må samfunnet reagere strengt på.”

#### **5.4.6 LE-2014-42656**

En 29 år gammel mann dømt til 16 års fengsel for overtredelse av strl. § 233 første og annet ledd for overlagt drap på sin ektefelle på 17 år. Drapet ble begått 12/6-13. Begge var fra Afghanistan, men kom til Norge hver for seg. Avdøde fikk midlertidig oppholdstillatelse som

mindreårig og enslig, som kunne trekkes tilbake dersom hun ble gjenforent med mannen, altså tiltalte. Tiltalte hadde ikke oppholdstillatelse. Avdøde bodde på mottak med sin datter, mens tiltalte bodde med avdødes søster og hennes familie. Avdøde bodde hos søsteren dagen før drapet skjedde.

Han planla å drepe kona inntil fire dager før drapet dersom hun ikke ville forlate Norge sammen med ham. Han var streng og kontrollerende, og mente at kona skulle innrette seg etter hans ønsker. Han mistrivdes i Norge, og ønsket å reise til Tyskland. Da hun nektet å reise med ham, bestemte han seg for å drepe henne. Tiltalte angrep henne mens hun sto i dusjen, med to knivstikk påført med betydelig kraft.

Lagmannsretten la til grunn at drapshandlingen var planlagt, og at drapet lå i nedre sjikt av overlagt drap. Det ble lagt vekt på som en skjerpene omstendighet at hun var i en sårbar posisjon i dusjen. Videre la lagmannsretten til grunn at det må ha vært smertefullt, og at hun må ha hatt dødsangst fra angrepet skjedde til hun mistet bevisstheten.

#### **5.4.7 TAHER-2014-109159**

Mann 35 år dømt til 11 års fengsel for overtredelse av strl. § 233 første ledd for forsettlig drap på sin kone som var 29 år. Drapet ble begått 5/6-13. Paret ble kjent med hverandre i Etiopia i 2007. Avdøde søkte asyl i Norge desember 2009, mens A bodde og studerte i Tyskland og Sveits. De giftet seg i Norge i 2010 og fikk tre barn. Tiltalte oppholdt seg lite i Norge. Etterhvert ble forholdet problematisk, og det oppsto uenigheter omkring avdødes asylhistorie. Barnevernet var involvert og var bekymret for vold fra mor. Barna ble akutt plassert mars 2013. Barnevernet anmeldte henne til politiet.

Tiltalte var i Norge og overnattet med avdøde den natta, hvor de diskuterte problemene de hadde. I følge tiltalte motsatte avdøde at tiltalte skulle dra, og en krangel eskalerte. Tiltalte holdt for munnen hennes og dunket hode hennes i gulvet. Det foreligger lydopptak som tilsier at angrepet kom relativt uprovosert.

Retten var ikke i tvil om at tiltalte angrep avdøde med vitende og vilje. Retten var heller ikke i tvil om at han holdt det for sikkert at ektefellen ville dø som følge av hans handling, likevel holdt han grepet til han var sikker på at hun var død. Tiltalte handlet derfor forsettlig. Han fikk 1 år tilståelsesrabatt for å ha samarbeidet med politiet.

#### **5.4.8 LB-2014-76766**

Mann dømt til 16 års fengsel for overtredelse av strl. § 233 første og annet ledd for overlagt drap på kona på 40 år. Drapet ble begått 22/4-13 Ekteparet var opprinnelig fra Romania. Forholdet hadde utviklet seg til det verre den tiden de var i Norge. Tre dager før drapet fortalte kona at hun ville forlate ham, og at hun hadde funnet en ny mann. Hun mente at tiltalte måtte reise til Romania for å ordne med skilsmissepapirene, noe han motsatte seg. På drapsdagen ventet han til hun hadde lagt seg, og da hun sov slo han gjentatte ganger med ei håndslegge med stor kraft i hode.

Lagmannsretten dømte for overlagt drap. Drapet var planlagt over tid, både våpen og sted for drapet. Det var en overveid beslutning, og ikke impuls. Han fikk ett år tilståelsesrabatt, da han selv ringte politiet kort tid etter drapet og meldte fra selv.

#### **5.4.9 LB-2013-205943**

Mann på 51 år dømt til 13 års fengsel for overtredelse av strl. § 233 første ledd for forsettlig drap på samboeren på 35 år, og for å ha truet en annen person, strl. § 227 1. straffalternativ. Drapet ble begått 13/1-13. Gjerningsperson kom til Norge fra Sri Lanka i 1987 og var norsk statsborger. Avdøde kom til Norge i 2000.

Paret ble kjærester i 2007 og flyttet sammen året etter. Fire dager før drapet flyttet avdøde inn til sin mor, fordi hun og tiltalte hadde hatt uoverensstemmelser. På drapsdagen var tiltalte og avdøde enig om å møtes for å snakke sammen. Moren til avdøde ønsket at hun ikke skulle dra alene, og dro sammen med en venn. Under samtalen ble han sint, og hentet kniver på soverommet, som han først truet vennen med, og deretter knivstakk han samboeren gjentatte ganger i høyre skulder/bryst, blant annet ett stikk som gikk inn i høyre side av hjerteposen og inn i hovedpulsåren. Hun døde etter kort tid av forblødning.

Lagmannsretten la til grunn at det er bevist utover enhver rimelig tvil at tiltalte handlet forsettlig idet han holdt det for sikkert eller overveiende sannsynlig at hun ville dø av knivstikkingen. Han hadde brukt stor kraft. To av skadene tyder også på at avdøde forsøkte å avverge voldshandlingene. Lagmannsretten la vekt på i skjerpene retning at det var tale om partnerdrap, og at han lot avdøde ligge å forblø på stuegulvet uten å hjelpe eller ringe etter ambulanse.

#### **5.4.10 LH-2011-112817**

En 33 år gammel mann dømt til fengsel i 14 år for overtredelse av strl. § 233 annet ledd for overlagt drap på sin kone på 31 år. Drapet ble begått 20/10-10. Paret kom fra Somalia til Norge i 2003 for å gifte seg. De hadde to barn sammen.

En tid forut for drapet mente tiltalte at avdøde hadde for mye kontakt med en mannlig kollega. Hun skulle ut å reise for å besøke en venninne, men tiltalte mente det var for å være sammen med den mannlige kollegaen, og nektet henne dermed å reise. Da hun likevel var bestemt på å reise, bestemte han seg for at hun måtte dø.

Han stakk henne to ganger med kniv eller skrutrekker i ryggen og i brystet med stor kraft. Ett stikk gikk inn i venstre brysthule slik at hjertet ble overskåret og hun døde etter kort tid. Etter drapet pakket han liket inn i bagasjerommet på bilen, hvor det lå fra 20. okt. til 30. desember.

Drapet skjedde etter forutgående overveielser, og det er dermed tale om overlagt drap. I skjerpene retning la lagmannsretten til grunn at tiltalte i realiteten var fratatt deres felles barn, som da var fire og fem år, begge deres foreldre. Han fikk ett år tilståelsesrabatt.

#### **5.4.11 LB-2008-68267**

En 40 år gammel mann ble dømt til fengsel i 9 år for overtredelse av strl. § 233 første ledd for drap på sin ektefelle på 32 år, ved kvelning. Drapet ble begått 17/3-07. Begge kom fra Sri Lanka våren 2005 og fikk asyl i Norge. Fire måneder i forkant av drapet, oppsto en varig konflikt mellom dem. Avdøde ønsket separasjon, og dagene forut for drapet forsøkte hun å finne nytt sted å bo. Det oppsto heftige basketak og krangler flere ganger, angivelig på grunn av at tiltalte fant ut at kona hadde et forhold til en annen mann. Hun hadde tilpasset seg livet i Norge og lært seg språket bedre enn han. Hun ordnet det meste av praktiske ting, noe tiltalte var redd for at han ikke skulle få til uten henne. Han omtales som særlig sårbar for ytterligere følelsesmessige belastninger, som følge av belastninger i hjemlandet, blant annet fangenskap i umenneskelige forhold. Det oppsto krangel og håndgemeng fra begge parter rett forut for drapet, som var foranlediget av sterkt sinne og fortvilelse. Drapet skjedde i affekttilstand uten forutgående planlegging. Hun døde av kvelning.

Ved straffeutmålingen ble det i formidlende retning lagt noe vekt på tiltaltes tilståelse, og hans psykiske lidelse forårsaket av flere ekstreme belastninger i hjemlandet.

## **5.5 Etnisk norske par**

### **5.5.1 LB-2016-30707**

Mann på 81 år dømt til fengsel i 13 år og 6 måneder for forsettlig drap etter strl. § 233 første ledd på kona 72 år. Drapet ble begått 17/3-15. Begge to var etnisk norske. Ekteparet var gift i nærmere 50 år. De hadde i tiden før drapet snakket om å selge huset, slik at de kunne kjøpe seg hver sin leilighet. Den aktuelle natta sov de på separate soverom, og hadde i forkant hatt en diskusjon. Kona ble skutt på kloss hold i hode mens hun sov, og døde umiddelbart.

Lagmannsretten la til grunn at tiltalte skjøt sin kone i hode med viten og vilje og med den hensikt å drepe henne, noe han også uttrykte overfor helsepersonell og politi da de kom til stedet, men gikk bort fra dette i de formelle avhørene. I skjerpene retning la retten vekt på den høye graden av skyld. og at drapet bar preg av målrettethet.

### **5.5.2 LB-2014-154759**

Mann 38 år dømt til 13 år og 6 måneder fengsel for overtredelse av strl. § 233 første ledd for forsettlig drap på sin samboer på 41 år. 29/4-15. Begge to var etnisk norske. De ble kjærester og flyttet sammen april 2008, og fikk etter kort tid en sønn. De hadde tidvis et turbulent forhold, og flyttet blant annet fra hverandre en periode i 2010, men gjenopptok samlivet. I en periode forut for drapet sov de ikke sammen, men bodde i felles leilighet. Tiltalte hadde hatt seksuell omgang med andre kvinner over en periode, og avdøde ville ikke ha noe med tiltalte å gjøre.

Forut for drapet kom tiltalte hjem om kvelden, og ble møtt av fornærmede som var beruset og kranglete. Hun fortalte at hun hadde fått ny kjæreste. Tiltalte ble da rasende, og fortalte at det svartnet for ham og at han følte seg sveket. Tiltalte sparket til fornærmede hardt flere ganger. Hevder at det svartnet for ham, og at han ikke husker noe før han så ned på henne og så at hun var død. Lagmannsretten la til grunn at tiltaltes bevissthet som beskrevet ikke er forenelig med straffrihet, og at det var en målrettet handling og over et ikke ubetydelig tidsforløp. Han handlet med forsett. De la også vekt på i skjerpene retning at drapet skjedde i hjemmet hvor sønnen også befant seg.

### **5.5.3 LH-2014-67309)**

En 61 år gammel mann dømt til fengsel i 12 år for overtredelse av strl. § 233 første ledd for å ha tatt livet av sin ektefelle på 59 år ved kvelning. Drapet skjedde 6/7-13. Paret hadde vært gift siden 1976. I forkant av drapet hadde avdøde betrodd seg til en venninne om at ekteskapet var vanskelig for tiden, og at tiltalte hadde slitt psykisk.

Drapet ble begått i parets campingvogn. De hadde drukket alkohol, og utpå natten oppsto det høylytt krangel mellom dem. Lagmannsretten la til grunn at domfelte på et tidspunkt la hendene om halsen på avdøde, og klemte til slik at hun døde av kvelning.

Lagmannsretten la til grunn at domfelte var klar over hva han gjorde og holdt det for overveiende sannsynlig at ektefellen ville dø som følge av handlingen. Ikke omstendigheter som tilsier bruk av strl. § 56 nr. 1 b om ”berettiget harme”.

### **5.5.4 LA-2010-115960**

Mann på 41 år dømt til fengsel i 10 år for overtredelse av strl. § 233 første ledd for forsettlig drap på kjæresten på 30 år. Drapet ble begått 7/2-10. Paret hadde vært kjærester siden november 2009. I denne perioden hadde tiltalte i hovedsak bodd hos avdøde. Kvelden før drapet holdt de sammen med flere, fest hjemme hos avdøde. Begge drakk endel alkohol utover kvelden. De dro etterhvert ut på byen, hvor det oppsto krangling dem imellom. De dro sammen hjem, og tiltalte husker ingenting før han våkner til seg selv igjen i gangen hos avdøde, hvor han forsøker å få liv i henne. Han ringte selv AMK, som kontaktet politiet som sendte en patrulje som var i nærheten. Da politiet kom var hun død. Hun døde ved kvelning. Tiltalte erkjente seg skyldig i forsettlig drap.

### **5.5.5 LB-2009-71720**

En 39 år gammel mann som ble ansett å være lett psykisk utviklingshemmet ble dømt til 7 år fengsel for overtredelse av strl. § 233 første ledd for forsettlig drap på sin tidligere samboer som var 53 år. Drapet ble begått 20/12-07. Avdøde og tiltalte hadde kjent hverandre siden slutten av 1990-tallet. De hadde hatt et kjæresteforhold og hadde vært samboere en tid. Tiltalte har forklart i lagmannsretten at forholdet mellom dem hadde vært bra de første 7 årene de hadde kjent hverandre. Han hadde imidlertid forklart at hun ville ”styre livet mitt”, ”hun ville eie meg”, hun var dominerende, og hun ville at de bare skulle være sammen med hennes venner. Det ble lagt til grunn at forholdet dem imellom har vært turbulent med en del



krangling og voldsanvendelse. Det har også vært en god del festing, og til tider høyt alkoholforbruk. Begge tilhørte belastede miljøer. Hun døde av kvelning. Hun hadde også merker etter stump vold.

Tiltalte hadde diagnosen lett psykisk utviklingshemmet, med uspesifisert angstlidelse og minimale atferdsproblemer. Sakkyndige fant ikke grunnlag for medisinsk anta at han skulle være utilregnelig etter strl. § 44, men at strl. 56 c burde komme til anvendelse, og han fikk dermed noe kortere straff på grunnlag av at han var lettere utviklingshemmet. Lagmannsretten fant at handlingen var utført med forsett.

### **5.5.6 LE-2007-76149**

En 46 år gammel mann dømt til 11 års fengsel for overtredelse av strl. § 233 første ledd for forsettlig drap på sin tidligere samboer på 46 år. Drapet ble begått 31/10-06. Tiltalte og avdøde traff hverandre i 2000 og ble like etter samboere. Forholdet varte, med noen mindre pauser, til sommeren 2006. Avdøde flyttet ut av fellesboligen august 2006. I september oppsøkte hun politiet og fikk voldsalarm fordi hun følte seg utrygg. Tiltalte var meget dominerende og kontrollerende overfor henne, og hun ønsket å bryte all kontakt.

Dagen drapet fant sted var det avtalt at hun skulle hente hennes eiendeler hos tiltalte, dette med bistand av politiet. Hun oppsøkte imidlertid boligen på morgenen, hvor tiltalte var ikke stått opp. Det oppsto da en diskusjon som endte med et basketak. Voldsalarmen ble utløst, og ifølge lydloggen som startet etter at alarmen ble slått på, ble det anslått at det tok 1,5 min fra den ble utløst til hun var død. A ringte selv politiet i etterkant. Avdøde ble drept av totalt 10 knivstikk. Ett av stikkene gikk gjennom hele halsen og skar over halspulsåren. Hun døde etter kort tid av forblødning. Drapet ble begått med forsett.

## **5.6 Blandingsekteskap**

### **5.6.1 LF-2013-3166**

En 42 år gammel mann ble dømt til 16 års fengsel for overtredelse av strl. § 233 første ledd for forsettlig drap på sin samboer på 46 år og forsettlig grovt skadeverk, strl. § 292 jf. § 291. Drapet ble begått 23/6-12. Drapet skjedde i huset der paret bodde, og tiltalte forsøkte å skjule drapet ved å anstifte brann.

Tiltalte født og oppvokst i Marokko, og oppholdt seg ulovlig i Norge i over 10 år. Avdøde var norsk. Paret bodde sammen. Kvelden forut for drapet var avdøde ute på byen med tidligere klassekamerater. Utover kvelden var det mye kontakt mellom tiltalte og avdøde, hvor tiltalte ba samboeren om å komme hjem. Tonen ble etterhvert svært amper. Drapet skjedde senere på kvelden da hun kom hjem. Hun døde ved kvelning. Etter drapshandlingen anstiftet han boligen. Hun var død da brannen startet.

Lagmannsretten la til grunn at drapet ble begått med hensikt. Drapshandlingen foregikk over tid. Dette er bevist ved lydopptak tatt med en mobiltelefon. De la vekt på i skjerpene retning at drapet skjedde i familiens hjem, hvor deres to mindreårige barn var til stede. Nabofamilien ble utsatt for fare på grunn av brannstiftelsen.

## **5.7 Kvinner som dreper**

Av dommene jeg har lest, er det også dommer hvor kvinner har drept partner eller tidligere partner. I de fleste av disse dommene har mannen utøvd vold mot gjerningskvinnen i løpet av forholdet. I dommen LG-2016-10894<sup>72</sup> er imidlertid dette ikke tilfelle. Mannen, som var noe eldre enn kona, var ifølge hans særkullsbarn svært glad i kona, og han skal ha opplevd forholdet som relativt greit. Kona, som var av utenlandsk opprinnelse, mistriivdes i samlivet. Hun var sammen med mannen i Norge med den hensikt at hun skulle tjene penger og sende til familien i hjemlandet. Dette drapet hadde sterk grad av hensiktsforsett, da hun i flere måneder planla drapsmetode og lignende. Hun var i en situasjon hvor hun følte seg avhengig av mannen, til tross for at han ikke var voldelig.

I fire av fem dommer med kvinnelig gjerningsperson ble det dømt for planlagt og overlagt drap. Til sammenligning ble 12 av 25 menn dømt for overlagt drap. Dette kan tale for at kvinner som dreper i større grad enn menn planlegger drapet i forkant.

### **5.7.1 LG-2016-10894**

Kvinne på 33 år dømt til 17 år og 6 mnd. for overtredelse av strl. § 233 første og annet ledd for drapet på sin ektemann på 61 år. Staffen omfatter også tiltalepost II, grovt bedrageri jf. strl. § 271 jf. § 270 første ledd første punktum jf. annet ledd. Drapet ble begått 24/6-14. Kvinnen kom til Norge fra Filippinene i 2007 for å inngå ekteskap med avdøde, som var

---

<sup>72</sup> Punkt 5.7.1

norsk statsborger. Hun var i en økonomisk vanskelig situasjon, hvor hun arbeidet i Norge og sendte alle pengene sine til familien på Filipinene. Samlivet var noe turbulent. Paret kranglet hver dag, og sov ikke sammen og hun hadde uttalt at hun var ulykkelig i ekteskapet. Tiltalte forklarte at hun hadde utviklet et hat overfor ektefellen, som hun følte som en vulkan.

Drapet skjedde ved at hun satte engangsgriller inn på soverommet hans mens han sov etter en krangel. Mye tyder på at han også fikk i seg sovemedisiner i forkant av dette.

Lagmannsretten la til grunn overlagt drap. Hun planla drapet i flere måneder i forveien og hadde veid for og i mot flere ganger.

### **5.7.2 LG-2014-199983**

En 42 år gammel kvinne dømt til 12 års fengsel for forsettlig drap på sin samboer på 46 år, strl. § 233 første ledd. Drapet ble begått 4/11-13. Tiltalte og fornærmede var samboere i omlag 10 år. Begge tidligere rusmisbrukere, som nå hadde en bedre tilværelse. Likevel hadde de et turbulent samliv. Drapet ble begått med ett knivstikk med kjøkkenkniv som gikk inn i avdødes lunge, hjertepose og livpulsåren, som førte til at han døde etter kort tid.

Lagmannsretten mente det var mulig at handlingen ble utført i affekt i etterkant av krangelen der avdøde dyttet tiltalte overende.

Lagmannsretten la til grunn at drapet ikke var utført med hensikt, men tiltalte har handlet forsettlig med hensyn til dødsfølgen. Det var ikke grunnlag for å fravike normalstraffenivået. Det forelå ikke nødverge, ikke grunnlag for straffenedsettelsesgrunner etter strl. 1902 § 56.

### **5.7.3 LB-2015-69200-2**

En 54 år gammel kvinne dømt til 21 års fengsel for overtredelse av strl. § 233 annet ledd for overlagt drap mot ektemannen på 57 år. Drapet ble begått 26/3-13. I straffen inngår også fem tilfeller av vold i nære relasjoner jf. strl. § 219, 1. straffealt., § 219 annet ledd jf. første ledd overfor parets fem felles barn. Paret møttes i Polen i 1984, hvor kvinnen er fra. De flyttet deretter til Norge og bosatte seg på avdødes hjemsted. Paret hadde i mange år et turbulent ekteskap. Barneverntjenesten var inne i bildet flere ganger. Tiltalte påsto flere ganger overfor politiet at avdøde var voldelig. Hun fikk et besøksforbud overfor barna januar 2012 etter at avdøde hadde vært med barna på krisesenter. Avdøde innså at en løsning var å gå fra tiltalte, slik at han kunne få den daglige omsorgen for barna. Drapet ble trolig utført ved at tiltalte først lurte mannen til å innta beroligende og søvnfremkallende medikamenter, for deretter å

plassere ham i deres felles bil for deretter å tenne på bilen. Utover funn av medikamenter i blodet, var videre drapsmetode ikke mulig å fastslå på grunn av omfattende brannskader.

Avdøde hadde rester av beroligende og/eller søvnfremkallende medikamenter, som tiltalte trolig lurte han til å innta. Han ble plassert i parets bil som hun tente på. Videre drapsmetode lar seg ikke fastslå på grunn av betydelige brannskader.

Lagmannsretten la til grunn at drapet var planlagt, og skjedde med forutgående overveielser. Brannen isolert skjerpende moment. Drapet isolert ga 19 års fengsel.

#### **5.7.4 LA-2014-16466**

En 36 år gammel kvinne dømt til 12 års fengsel for overtredelse av strl. § 233 førte ledd for forsettlig drap på sin ektefelle på 37 år. Drapet ble begått 19/1-13. Begge var fra Polen.

Avdøde kom til Norge i 2004 mens tiltalte kom i 2011. Mens ektemannen arbeidet, var tiltalte hjemme med barna. Hun lærte seg ikke norsk og hadde lite kontakt med andre. Det er uklart hva som førte fram til drapshandlingen. Siktede skal ha påført avdøde flere knivstikk, hvorav det dødelige stikket må være påført med stor kraft. Døden skyldes forblødning fra stikkskaden i hjertet.

Lagmannsretten la til grunn at hun handlet med forsett. Tiltalte regnet dødsfølgen som sikker eller overveiende sannsynlig.

#### **5.7.5 LB-2012-180905**

Kvinne på 22 år dømt til 15 års fengsel for overtredelse av strl. § 233 annet ledd for overlagt drap på samboeren på 23 år. Drapet ble begått 10/7-11. De ble kjærester i 2008, var av og på en tid, før de flyttet sammen høsten 2010. Hun var blitt utsatt for vold, trusler og andre krenkelser fra den avdøde samboeren. Familie og venner hadde stilt spørsmål om voldelig kjæreste, men hun hadde nektet. Etter siste voldsepisoden, sent i juni 2011, ønsket hun ikke å være redd lenger. Hun vurderte blant annet å ta sitt eget liv. Hun ønsket ikke å gå til politiet, av frykt for at han etterpå ville drepe henne. Hun drepte samboeren med øks mens han sov. Etterpå ble liket gjemt i skogen. Lagmannsretten legger til grunn at drapet var planlagt over tid sammen med en venninne som ble dømt for medvirkning. Hun fikk redusert straff da lagmannsretten trodde henne på at drapet ble utført for å verne seg selv mot fremtidige angrep.

## **5.8 Særlig skjerpende omstendigheter**

Dommer med særlig høyt straffenivå på grunn av skjerpende omstendigheter, eller dom for andre tiltalepunkter i tillegg til drapet.

### **5.8.1 LG-2015-1010**

En 35 år gammel mann dømt til 21 års fengsel for overlagt drap på sin kone på 36 år under særdeles skjerpende omstendigheter, strl. § 233 første og annet ledd. Drapet ble begått 16/4-14. Dommen omfatter også voldtekt i forkant av drapet etter strl. § 192 første ledd bokstav a jf. annet ledd bokstav a. Ekteparet var fra Tyskland, og hadde bodd i Norge i flere år. Paret bodde ennå sammen, men det var slutt på ekteskapelig samliv mellom dem. Hun hadde møtt en ny mann og hadde konkrete planer om å flytte til ham. Dette var tiltalte klar over.

Drapshandlingen ble begått etter at tiltalte først hadde tvunget seg til samleie med kona, hvorpå han bandt han hender og føtter til en seng og kneblet henne. Der ble hun drept ved kvelning av tau og plastposer. Lagmannsretten la til grunn at det var et planlagt drap med en rekke forutgående forberedelser. I planleggingen var det også hvordan han skulle kvitte seg med liket, samt hvordan han kom seg unna med drapet.

Voldtekten i forkant var en skjerpende omstendighet. Avdøde må ha hatt dødsangst i forkant av selve drapshandlingen. Etterfølgende hendelser, da han senket liket på 54 meters dyp og meldte kona samlet taler også i skjerpende retning. Barna var til stede i huset da drapet skjedde. Straffen blir regnet til 18 år for drapet alene. Voldtekten slik den var gjennomført, tilsvarer 5 år.

### **5.8.2 LA-2011-187020**

En 25 år gammel mann dømt til 15 års fengsel for overtredelse av strl. § 233 første og annet ledd for forsettlig drap på sin tidligere samboer på 28 år, og for mishandling i nære relasjoner jf. strl. § 219 overfor samme fornærmede. Drapet ble begått 20/3-11. De var periodevis samboere mellom høsten 2009 og høsten 2010, og hadde et turbulent forhold. Begge to var rusmisbrukere. Avdøde anmeldte tiltalte for vold høsten 2010, som fikk pålagt besøksforbud fram til mars 2011. Tre dager før drapet hadde avdøde opphevet besøksforbudet politiet hadde nedlagt overfor ekskjæresten, slik at han kunne feire bursdagen sin hos henne. Begge hadde vært på byen, og begge hadde drukket alkohol. Det oppsto krangel umiddelbart etter at de kom hjem, hvorpå avdøde hadde forsøkt å rømme. Hun hadde ringt politiet og fryktet for sitt

eget liv. Tiltalte kom etter henne. Vitner så at tiltalte slo avdøde gjentatte ganger. Han sparket og slo avdøde gjentatte ganger i hode, ansiktet og kroppen, og påførte henne flere knivstikk. Hun døde etter kort tid av forblødning fra en stikkskade i lungen.

I perioden de bodde sammen, var det flere tilfeller av vold, jf. tiltalepost II. Samtidig som besøksforbudet ble ilagt anmeldte fornærmede tiltalte for grov vold. Hun ønsket likevel ikke å begjære påtale for forholdet, men forklarte seg for politiet om forholdene som gjelder tiltalepost II. I februar 2011 avga hun imidlertid en mer utfyllende politiforklaring og ønsket påtale og straff for forholdet. Dette ble imidlertid trukket tilbake av fornærmede samtidig som hun ba om at besøksforbudet skulle opphøre.

### **5.8.3 LA-2010-169885**

En 39 år gammel mann dømt til 14 års fengsel for overtredelse av strl. § 233 første ledd for drap på sin fraseparerte ektefelle på 33 år, samt grov mishandling av nærstående etter strl. § 219 annet jf. første ledd. Drapet ble begått 11/1-10. Tiltalte kom fra Palestina til Norge i 1992 og ble norsk statsborger i 1999. Avdøde var også fra Palestina og kom til Norge noen år etter sin ektemann. Paret giftet seg i 1996. Forholdet var turbulent i flere år. De var blant annet separert desember 2008, men flyttet inn igjen og opptok samlivet kort tid før drapet. Hun var redd for den fraseparerte ektemannen. Senest en måned i forkant av drapet har han uttalt at han en dag skulle drepe henne. Politiet kontaktet for tiltaltes vold overfor avdøde gjentatte ganger.

På drapsdagen stakk tiltalte sin fraseparerte kone gjentatte ganger med en kniv i nakken, ryggen, høyre flanke og brystet, slik at hun fikk skader på høyre lunge, leveren, høyre nyre, bukdelen av hovedpulsåren og hjertet. Hun døde etter kort tid av forblødning. Ingen merker som tydet på at det var en forutgående kamp.

Lagmannsretten la til grunn at tiltalte handlet med den nødvendige grad av forsett også med hensyn til dødsfølgen. Det forelå ingen nødvergesituasjon. De tre barna var til stede i huset da drapet fant sted, og det yngste barnet var i samme rom, noe som ble vektlagt i skjerpene retning.

#### **5.8.4 LB-2010-149475**

23 år gammel tidligere ustraffet mann ble dømt til fengsel i 17 år for overtredelse av strl. § 233 første og annet ledd for overlagt drap på sin tidligere samboer på 20 år, under særdeles skjerpene omstendigheter. Drapet ble begått 20/2-10. Paret møttes i 2007 og ble samboere i 2008. De fikk en datter i 2009. Forholdet var preget av uoverensstemmelser, bla fordi økonomien var dårlig. Tiltalte var også sterkt sjalu, men skal ikke, mulig med ett unntak, ha vært fysisk voldelig overfor avdøde, men han konfronterte henne med mistanker om utroskap, og var svært kontrollerende. Ved en anledning ble avdøde kastet ut av tiltalte, hvorpå hun og datteren dro hjem til hennes foreldre.

I januar 2010 flyttet avdøde og datteren hjem til foreldrene. Foreldrene anså det som varig. Tiltalte mislikte dette og aksepterte ikke bruddet. Forholdet tilspisset seg dagene før drapet. Han krevde å komme i dialog med henne, og krevde utstrakt samvær med datteren. Han kom blant annet med direkte drapstrusler mot henne under besøk hjemme hos hennes foreldre. Situasjonen tilspisset seg slik at hun fant det nødvendig å tilkalle politiet, men de fant det ikke nødvendig å foreta seg noe utover barnevernvakta.

Avdøde kom på besøk til tiltalte lørdags morgen. Da uttalte han ”i dag skal du dø”. Det foreligger et videoopptak av hendelsen, som utartet seg som et basketak som varer i ca. 10 min, hvor tiltalte til slutt holder kvelertak på avdøde. Hun var død da politiet kom, etter at tiltalte hadde tilkalt dem selv. Han erkjente umiddelbart å ha kvalt henne, erkjente straffeskyld for drapet.

Lagmannsretten la til grunn overlagt og planlagt drap. Tiltalte forklarte selv at han hadde drapstanker rettet mot sin tidligere samboer dagene før drapet. I straffeskjerpene retning legges det vekt på konkrete drapstrusler flere dager i forveien, og at han erkjente drapstanker. Avdøde var svært redd. Drapshandlingen tok lang tid og avdøde bad for sitt liv. Lagmannsretten kom til, under tvil, at vilkårene etter straffeloven 1902 § 39c for forvaring ikke var til stede.

#### **5.8.5 LA-2009-72131**

En 39 år gammel mann ble dømt til 17 års fengsel for overtredelse av strl. § 233 første og annet ledd, for drap på sin tidligere ektefelle på 31 år, og flere tilfeller av overtredelse av § 227 første straffealt. for å ha truet avdøde på livet. Drapet ble begått 02/07-08. Paret giftet seg

i Irak 1990, og begge hadde irakisk statsborgerskap. Yngste sønn født i Norge i 2004. De kom til Norge hver for seg, men flyttet sammen med barna i 2003. Forholdet utviklet seg i negativ retning utover høsten 2007, blant annet med drapstrusler. Hun var ei uke på krisesenter i november 2007 for deretter å bryte forholdet. Han fikk blant annet besøksforbud og hun hadde voldsalarm. Hun hadde fått ny kjæreste. I perioden fra høsten 2007 til drapdagen var det stadige konflikter mellom dem. Hun fryktet for livet sitt, noe som var formidlet til politiet. Barna begynte også å gå imot avdøde. De klandret henne for å ha ødelagt familien ved å bryte med mannen.

De hadde avtalt å møtes for å diskutere situasjonen rundt barna. Politiet ble kontaktet av både avdødes nye kjæreste og tiltalte selv, med ønske om at de holdt seg i nærheten. Alle barna var til stede. Møte endte med at tiltalte stakk avdøde 22 ganger, hvorpå siste stikk ble utført med stor kraft i hjerteregionen mens hun lå i bakken. Avdøde hadde utløst voldsalarmen, men var død da politiet ankom stedet.

Det blir i skjerpene retning lagt vekt på omfattende voldsbruk, med barna til stede. Avdøde levde i lang tid med konstant frykt i forkant av drapet. Hun må også ha følt alvorlig dødsangst, smerte og fortvilelse under drapshandlinga.

#### **5.8.6 TNAMD-2007-120839**

En 27 år gammel mann dømt til 21 års fengsel for overtredelse av strl. § 233 første og annet ledd, § 292 første ledd bokstav a og annet ledd bokstav a, strl. § 195 første ledd 1. og 2. straffalt. Han drepte sin tidligere ektefelle på 35 år som var gravid med tvillinger. I tillegg gjelder tiltalen drap på en 7 år gammel jente, som var venninne av datteren til hans tidligere ektefelle, og for voldtekt av en 9 år gammel jente, som var datteren til hans tidligere ektefelle. Drapet ble begått 30/4-07. Tiltalte var opprinnelige fra Usbekistan, og kom til Norge oktober 2005. Han møtte avdøde mai 2006. De ble kjærester og giftet seg november 2006. Forholdet ble etterhvert svært konfliktfylt. Avdøde ville skilles og separasjon ble innvilget 13. mars 2007. Tiltalte fikk rede på at avdøde ventet tvillinger, og tok kontakt fordi han ønsket kontakt med barna og ville være til stede under fødselen. Drapsnatta tok han seg inn i huset til ekskona hvor hun sov. Han vekte henne før han holdt henne for munnen og gjennomførte drapshandlingen. Han låste deretter soveromsdøra, og gikk rundt i leiligheten. Han oppsøkte



avdødes datters soverom, hvor han først utførte drapet på venninnen og deretter voldtekten på datteren. Lagmannsretten la til grunn at tiltalte hadde til hensikt å drepe ekskona.

### **5.8.7 LB-2007-36714**

46 år gammel mann ble dømt til fengsel i 18 år for overlagt drap etter strl. § 233 første og annet ledd for å ha drept sin kone på 41 år. Tiltalen omfattet også likskjending etter strl. 1902 § 143. Drapet ble begått 27/4-06. Paret var opprinnelig fra Kurdistan, og kom til Norge i 1990. Paret giftet seg i 1992. Hun hadde to sønner fra før, og sammen fikk de tre døtre. Ekteskapet utviklet seg til å bli meget vanskelig, blant annet fordi hun utviklet et mer vestlig kulturelt preg som ektemannen ikke likte. De sov på separate soverom fra august 2005 til han flyttet ut av fellesboligen mars 2006. Hun hadde i denne perioden møtt en ny mann. I januar 2006 oppsøkte hun familievernkontoret for bistand til separasjon og mekling ble gjennomført. I mars oppsøkte hun krisesenteret. Hun hadde fått trusler, var redd for at eksmannen skulle ta livet av henne.

I slutten av mars ble tiltalte anmeldt for trusler rettet mot kona, hvorpå han ble ilagt besøksforbud. Besøksforbudet ble forkynt til han hos politiet 26. april. Natt til 27. april tok han seg inn i ekskonas leilighet og drepte henne med gjentatte slag mot hode og kroppen. Videre tømte han bensin over liket og tente på.

For retten var det klart at drapet var overlagt. I skjerpene retning la lagmannsretten la vekt på at drapet førte til store omveltninger for barna. Ved straffutmålingen ble det særlig pekt på hensynet til å beskytte innvandrere som velger å innrette sin livsførsel som er akseptert i Norge, jf. Rt-2004-750, slik som avdøde har gjort her.

## **6 Forebyggende arbeid**

### **6.1 Legale tiltak**

#### **6.1.1 Håndheving av lovgivningen i den private sfære**

Likestillingslovens virkeområde skal etter § 2 være ”alle områder i samfunnet”. Dette betyr at det også skal være likestilling mellom kjønnene i den private sfære. Likevel slår lovens § 26 annet ledd fast at ombud og nemnd ikke skal håndheve forbudet mot diskriminering i familieliv og rent personlige forhold. Det er flere utfordringer med en likestillingslov som

ikke kan håndheves når det gjelder familielivet og rent personlige forhold. Loven gjelder og det skal dermed være likestilling også i familielivet og rent personlige forhold, men slik loven er oppstilt nå, kan den ikke håndheves av ombud og nemnd. Tilfeller hvor likestillingsloven ikke blir overholdt, kan dermed ikke angripes med rettslige steg, før det er av en slik alvorlighetsgrad at det er gått over på strafferettens område. Dette kan tolkes som en ”hit, men ikke lenger”-holdning. Det er jo på det rene at det også skal være likestilling i rent personlige forhold, men det er ikke verdsatt i den forstand at det skal kunne håndheves. Det oppfattes i verste fall som et signal fra lovgiver om at det som skjer innenfor den private sfære ikke skal vernes av grunnleggende menneskerettigheter. EMK art. 8 gir enhver rett til å verne sitt privatliv og sitt familieliv. Men hvem sitt familieliv og hvem sitt privatliv? F.eks. en kvinne som blir utsatt for diskriminering av sin mann, og dermed får krenket sin rett til sitt privatliv. Skal hans rett til å verne sitt familieliv hindre at det gripes inn i kvinnens situasjon? Hennes integritetsvern bør her være sterkere enn hans vern for familielivet.

### **6.1.2 Istanbulkonvensjonen**

Istanbulkonvensjonen pålegger statene å ha jevnlig holdningskampanjer for å forebygge vold mot kvinner. Videre pålegges statene også å tilby behandling til partnere som utøver vold i hjemmet og seksualforbrytere. Norge har pr. nå ikke ratifisert konvensjonen, men som nevnt i punkt 4.4 oppfyller Norge kravene til konvensjonen. Prosessen med å inkorporere konvensjonen er også igangsatt som tidligere nevnt, slik at situasjonen i Norge bør på dette tidspunkt være i tråd med konvensjonen.

## **6.2 Handlingsplaner**

Gjeldende handlingsplan for perioden 2014-2017 som omhandler vold i nære relasjoner, oppstiller en rekke tiltak for å forebygge vold og drap, og for å ivareta både offer og gjerningsperson.<sup>73</sup>

Disse tiltakene er blant annet et iverksatt tiltak å utarbeide en oversikt over eksisterende rutineguider og kartleggingsverktøy *for helsepersonell og politi*. En slik guide for politiets arbeid blir presentert i punkt 6.3. Et annet er å utføre omgangsundersøkelser om vold i nære

---

<sup>73</sup> Justis- og beredskapsdepartementet ”et liv uten vold - handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017”

relasjoner hvert 5. år og utføre voldsmåling av henvendelser til politi og hjelpeapparat om vold i nære relasjoner etter mønster av tidligere undersøkelser i perioden 2003- 2012.<sup>74</sup> Det vises også til forskning som gjennomføres av Kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri, for å identifisere risikofaktorer ved partnerdrap begått i perioden 1990-2012. Denne studien er presentert i punkt 2.2.

### **6.2.1 Utfordringer knyttet til forebyggende arbeid**

Som studien på partnerdrap viste, var det en rekke sosiale forskjeller på parforhold hvor det forekommer vold og i noen tilfeller drap, og parforhold hvor det ikke gjør det. Marginaliserte grupper er mest utsatt, både som gjerningsperson og offer. Med marginaliserte grupper vises det til grupper med høyere arbeidsledighet, lavere utdanning, lavere inntekt og oftere rus. Det vises også til at disse gruppene er vanskeligere å nå med forebyggende arbeid.<sup>75</sup>

Samtidig vises det til at tre av fire gjerningspersoner og ofre hadde vært i kontakt med politi, helsevesen og hjelpeapparat i forkant. Det var registret drapstrusler i tre av ti partnerdrap. Identifisert risiko ble i liten grad videreformidlet til andre instanser. Systematisk kommunikasjon av voldsrisiko mellom aktuelle etater fremstår som et relevant forebyggingstiltak.

I syv av ti partnerdrapssaker var det registrert partnervold før drapet. I halvparten av drapstilfellene var det registret gjentatte voldsepisoder<sup>76</sup> før drapet. Disse drapene kom dermed ikke helt uten forvarsel, når man vet at partnervold øker sannsynligheten for partnerdrap drastisk. Partnervold er dermed et tydelig varsel for at volden kan eskalere til drap. Politi, helsevesen, hjelpeapparat og privatpersoner hadde altså observert valide risikofaktorer før partnerdrap. Dette betyr at i flertallet av partnerdrapene i Norge er det et betydelig potensial for iverksetting av forebyggende tiltak.

## **6.3 Politiets arbeid**

Politiet har et særlig samfunnsansvar for å forhindre vold i nære relasjoner. Ved å forhindre vold, kan de potensielt også forhindre drap. Det er politiet som mottar meldinger om

---

<sup>74</sup> Handlingsplanen side 10

<sup>75</sup> Vatnar 2015 s. 12

<sup>76</sup> Med gjentatte tilfeller av vold menes mer enn fem registrerte tilfeller av partnervold

”husbråk” fra naboer, og dermed også politiet som ankommer leiligheten og må vurdere videre tiltak. De må vurdere om det er grunnlag for umiddelbar inngripen og dermed sette i gang tiltak for å forhindre senere voldsepisoder, eller om det er høylytt gjensidig krangling, og tilstrekkelig å be dem dempe støyen. En nedgradering av alvorret i situasjonen kan bety forskjell på liv og død. Politiet kan dermed spille en avgjørende rolle i disse sakene, og en menneskelig feilmargin bør være minst mulig. Det er, i tråd med ovennevnte handlingsplan presentert i punkt 6.2, utviklet en veileder for politiet som fungerer som et risikovurderingsverktøy i forbindelse med vold i parforhold.<sup>77</sup> Nettopp slike verktøy vil gjøre politiet mest mulig rustet til å håndtere slike saker. Her blir det blant annet vist til at vold i nære relasjoner ofte er et gjentakende problem, og at politiets rolle som forebygger er svært viktig. Viktigheten av et godt samarbeid med andre etater er også trukket fram.<sup>78</sup> Det er i flere av drapssakene vist til utfordringen med videreformidling mellom etatene.<sup>79</sup> Den kvalitative delen av studiet, viser til intervjuer med etterlatte, hvor det f.eks. var usikkerhet knyttet til om en voldsepisode var videreformidlet innad i politiet, eller situasjoner hvor helsepersonell eller politi ikke går inn i boligen i påvente av forsterkninger. Veilederen belyser også utfordringer knyttet til taushetsplikten, og har klare retningslinjer for dette.<sup>80</sup> Det skal også skilles mellom etterforskning og forebyggende arbeid.<sup>81</sup> Det blir presentert et konkret eksempel, hvor det i et forhold har vært vold, og mannen er pålagt besøksforbud. Ved forebyggende arbeid, i eksempelet en motivasjonssamtale med kvinnen, samt hjemmebesøk, ble det avdekket tidlig at mannen hadde brutt besøksforbudet ved å ringe henne. Motivasjonssamtalen og hjemmebesøket hadde her til hensikt å senke terskelen hos kvinnen til å opplyse om brudd på besøksforbudet, noe som ved brudd på besøksforbudet førte til varetekt av mannen, og potensielt hindret nye brudd og voldsepisoder i forholdet. Veilederen viser også en rekke særlige risikofaktorer som politiet skal se etter hos voldsutøveren og sårbarhetsfaktorer hos

---

<sup>77</sup> Veileder – Risikoverktøyet SARA:SV. Politidirektoratet- publikasjon 2014/09

[https://www.politi.no/vedlegg/rapport/Vedlegg\\_2756.pdf](https://www.politi.no/vedlegg/rapport/Vedlegg_2756.pdf)

<sup>78</sup> Veileder side 21

<sup>79</sup> Vatnar 2015 side 99

<sup>80</sup> Veileder side. 22

<sup>81</sup> Veileder side 29

offeret. Eksempler er voldsutøverens evne til å innrette seg etter påbud fra politiet og voldsofferets evne til å innrette seg etter råd og iverksatte tiltak fra politiet.<sup>82</sup>

### **6.3.1 Dommer hvor politiet har vært i kontakt med paret tidligere**

I dommen LA-2011-187020 var hadde fornærmede anmeldt tiltalte for flere tilfeller av grov vold i forkant av drapet. Han hadde også fått besøksforbud, som ble opphevet da paret flyttet sammen igjen, samtidig trakk hun tilbake anmeldelsen, bare dager før drapet.

Dommen LA-2010-169885 gjaldt drap på tiltaltes fraseparerte kone. Tiltalen omfattet også mishandling i nære relasjoner etter strl. 1902 § 219 første og annet ledd. Lagmannsretten viser her til flere enkeltstående episoder hvor det er utøvd vold overfor fornærmede, og hvor politiet har vært kontaktet gjentatte ganger. Blant annet tilfeller av vold i deres felles hjem, og episoder hvor tiltalte har oppsøkt fornærmedes bolig og ville prate med henne. Hun ringte da politiet som bortviste han fra stedet. En time senere returnerte politiet, og da var tiltalte inne hos fornærmede for å diskutere samvær med felles barn. Han hadde også da vært voldelig overfor henne. Det hadde også vært tilfeller hvor hun kontaktet politiet på grunn av trusler som tiltalte kom med. Også her var han ilagt besøksforbud i forkant av drapet, som ble opphevet av henne for at de skulle feire tiltaltes bursdag sammen.

Begge dommene er eksempler på hvor kvinnen gjenopptar samlivet, til tross for volden. Politiet hadde her iverksatt tiltak som besøksforbud og også mottatt en anmeldelse fra kvinnen, men som kvinnen på et senere tidspunkt selv opphever. Det kan spørres hva politiet kunne gjort annerledes. Det gjør imidlertid saken vanskelig når kvinnen gjenopptar samlivet og opphever tiltak som er satt, med rette, for å beskytte henne.<sup>83</sup>

## **6.4 Tradisjonelt besøks- og kontaktforbud og omvendt voldsalarm**

Med tradisjonell voldsalarm menes en mobil voldsalarm som man kan få utsendt av politiet. Ordningen er ment å gjelde for blant annet personer som er voldsutsatt eller trues av nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer, og avgjøres etter en totalvurdering av

---

<sup>82</sup> Veileder side 36-37

<sup>83</sup> Se punkt 5.8.2 og 5.8.4

trusselsituasjonen av politiet. Voldsalarmen fungerer slik at vedkommende kan utløse den og komme i direkte kontakt med politiet.<sup>84</sup>

Påtalemyndigheten kan etter straffeprosessloven<sup>85</sup> § 222a annet ledd bokstav a til d ”nedlegge besøksforbud dersom det er grunn til å tro at en person ellers vil begå en straffbar handling overfor en annen person, forfølge en annen person, på annet vis krenke en annens fred, eller begå ordensforstyrrelser som er særlig belastende for en annen person. Etter tredje ledd kan forbudet gå ut på at vedkommende ”forbys å oppholde seg i et bestemt område, eller å forfølge, besøke eller på annet vis kontakte en annen person”.

Brudd på besøksforbud straffes etter strl. 2005 § 168 med bot eller fengsel inntil 1 år. Det er opp mot 2000 brudd på besøksforbud i Norge hvert år,<sup>86</sup> og med tanke på at det i 2016 var anmeldt 3450 tilfeller av mishandling i nære relasjoner,<sup>87</sup> er tallet for brudd svært høyt.

Dommen LB-2007-36714 er et slikt eksempel. Kona hadde flyttet fra mannen og fått innvilget separasjon. Hun følte seg truet av ham, og fikk innvilget besøksforbud. Noen timer etter at han var forkynt besøksforbudet, oppsøkte tiltalte henne og tok livet av henne.<sup>88</sup>

Ordringen med omvendt voldsalarm er hjemlet i strl. 1902 § 33 femte ledd og strl. 2005 § 57 femte ledd. Ordlyden i de to bestemmelsene er identiske, og oppstiller i første til fjerde ledd vilkår som også gjelder for tradisjonelt besøksforbud. Etter bestemmelsenes første ledd må det være begått en straffbar handling, og det ”kan ilegges kontaktforbud når det er grunn til å tro at vedkommende ellers vil begå en straffbar handling overfor en annen person, forfølge en annen person, eller på annet vis krenke en annens fred.” Etter annet ledd kan kontaktforbudet ”gå ut på at den forbudet retter seg mot, forbys å oppholde seg i bestemte områder, eller å

---

<sup>84</sup> [https://www.politi.no/rad\\_fra\\_politiet/vold\\_i\\_nare\\_relasjoner/voldsoffer\\_og\\_kvinne/mobil\\_voldsalarm/](https://www.politi.no/rad_fra_politiet/vold_i_nare_relasjoner/voldsoffer_og_kvinne/mobil_voldsalarm/) (Sist kontrollert 2. mai 2017)

<sup>85</sup> Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven eller strpl.)

<sup>86</sup> <http://www.dagbladet.no/nyheter/1941-brudd-pa-besoksforbud-i-fjor/60710080> (Sist kontrollert 25. april 2017)

<sup>87</sup>Anmeldt kriminalitet og straffesaksbehandling i 2016 s. 15

[https://www.politi.no/vedlegg/lokale\\_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg\\_4442.pdf](https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_4442.pdf) (Sist kontrollert 25. april 2017)

<sup>88</sup> Se punkt 5.8.7

forfølge, besøke eller på annet vis kontakte en annen person.” Etter femte ledd er det et vilkår at det ”anses nødvendig for at kontaktforbudet skal bli overholdt” for å idømme omvendt voldsalarm. Dersom dette vilkåret er oppfylt, ”kan retten bestemme at den kontaktforbudet retter seg mot, skal ilegges elektronisk kontroll i hele eller deler av perioden kontaktforbudet gjelder for.” Det er etter dette retten som må avgjøre om det skal pålegges omvendt voldsalarm, altså elektronisk kontroll.

Ved hjelp av en elektronisk fotlenke på domfelte vil politiet bli varslet dersom vedkommende beveger seg innenfor dette område. Da vil politiet kunne følge vedkommendes bevegelser og eventuelt gå til pågripelse. Ordningen brukes gjerne sammen med tradisjonell mobil voldsalarm hos den voldsutsatte.

Ordningen er ment å gi økt trygghet og forutsigbarhet for voldsutsatte, og videre flytte byrden fra offeret og over til den domfelte. Ordningen trådte i kraft fra 1. februar 2013, og det er politiet i samarbeid med kriminalomsorgen som har ansvaret for administreringen av ordningen.

Sammenlignet med besøksforbud og tradisjonell voldsalarm, vil denne ordningen føre til at politiet selv vil kunne avverge brudd på besøksforbudet før det oppstår en situasjon hvor det er for sent. Det vil også fjerne ansvaret, og utryggheten det fører med seg, fra offeret. Ved brudd på tradisjonelt besøksforbud er jo skaden allerede skjedd. Utryggheten for offeret vil fortsette, da trusselen for vold i realiteten ikke blir mindre. Ordningen med omvendt voldsalarm vil ikke straffe offeret på denne måten, men håndtere problemet på en bedre måte. Konsekvensene av brudd på besøksforbud er gjerne bot for gjerningspersonen.

Ordningen med omvendt voldsalarm er imidlertid lite brukt, men den fungerer i de tilfellene den er tatt i bruk. Pr. 19. januar 2017 var det bare blitt idømt omvendt voldsalarm i ni saker.<sup>89</sup> Det har imidlertid ikke vært noen tilfeller av vold, trusler eller forsøk på å oppsøke offeret i disse sakene.<sup>90</sup>

---

<sup>89</sup> <https://www.nrk.no/nyheter/liten-bruk-av-omvendt-voldsalarm-1.13330334> (Sist kontrollert 25. april 2017)

<sup>90</sup> <http://www.nettavisen.no/nyheter/innenriks/gode-erfaringer-med-omvendt-voldsalarm/3423329274.html> (Sist kontrollert 25. april 2017)

Ordningen med omvendt voldsalarm er lite tilgjengelig i den forstand at det er vanskelig å finne informasjon om ordningen. Alternativet er for eksempel ikke nevnt som et mulig tiltak som politiet kan iverksette på politiets egne hjemmesider under fanen ”vold i nære relasjoner”.<sup>91</sup> For voldsutsatte er det vesentlig at det er lett å finne informasjon om slike alternativer. Kanskje vil informasjonen om en effektiv ordning som fungerer, være avgjørende for at offeret tar kontakt og får hjelp.

Til sammenligning ble det i 2016 anmeldt 2.336 brudd på oppholds- og besøksforbud i Norge. 1084 personer lever på hemmelig adresse, og det var 1246 personer som hadde vanlig voldsalarm pr. 1. mars 2017.<sup>92</sup> Dette betyr at det til tross for muligheten til omvendt voldsalarm, er ordningen svært lite brukt sammenlignet med de tradisjonelle alternativene som framfor å hindre volden, retter seg mot ofre for å beskytte. Som allerede vist til, er det likevel i praksis en mye svakere beskyttelse med voldsalarm og besøksforbud sammenlignet med omvendt voldsalarm.

## 6.5 Krisesentrene

Den første krisetelefonen ble opprettet i Oslo 1977. Året etter åpnet landes første krisesenter, Camilla krisesenter i Oslo. I 1988 kom det endringer i straffelovens bestemmelser om legemsfornærmelser og legemsbeskadigelse som medførte at alle voldssaker mot nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer ble underlagt offentlig påtale.<sup>93</sup> I 1983 ble det første politiske tverrdepartementale handlingsprogrammet *Tiltak mot kvinnemishandling* vedtatt, og i 2000 ble regjeringens handlingsplan *Vold mot kvinner* vedtatt. I 2004 ble regjeringen handlingsplanen *Vold i nære relasjoner* vedtatt, som ble fulgt opp med ny handlingsplan i 2012.<sup>94</sup>

---

<sup>91</sup> [https://www.politi.no/rad\\_fra\\_politiet/vold\\_i\\_nare\\_relasjoner/voldsoffer\\_og\\_kvinne/](https://www.politi.no/rad_fra_politiet/vold_i_nare_relasjoner/voldsoffer_og_kvinne/) (Sist kontrollert 25. april 2017)

<sup>92</sup> <http://www.dagsavisen.no/innenriks/fotlenke-hindrer-vold-og-trusler-1.948086> (Sist kontrollert 25. april 2017)

<sup>93</sup> Med offentlig tiltale menes at påtalemyndigheten kan reise straffesak for et forhold uten at fornærmede har bedt om det

<sup>94</sup> NOU:2012: 15 Politikk for likestilling, s. 269



I 2015 var det 45 krisesentertilbud for kvinner og menn i Norge. Totalt var det rundt 12 500 mennesker som kontaktet eller oppsøkte et krisesentertilbud. Det ble registrert 1918 voksne beboere på krisesentre i 2015, 1786 kvinner og 125 menn. For ca. 81 % av beboerne var voldsutøveren nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer.<sup>95</sup>

Antallet som oppsøker krisesentertilbud har gradvis økt de siste årene, noe som kan tilsa at tilbudene virker og er tilgjengelige for dem som har behov for råd eller hjelp. Antallet brukere av krisesentertilbudene tilsier at krisesentertilbudene er viktige for å forebygge vold i nære relasjoner.

Politiet har de siste årene holdt kampanjen ”Hvor lite skal du finne deg i”.<sup>96</sup> Gjennom sosiale medier har de delt opplysningsvideoer hvor de retter fokus på nettopp hvor lite du faktisk skal finne deg i, før grensen for vold fra partneren er overtrådt. Slike kampanjer kan bidra med å senke terskelen for offeret for å søke hjelp, og kanskje også terskelen for personer rundt til å spørre om noe er galt.

## 6.6 Hjelpetiltak rettet mot voldsutøveren

Det er også et krav etter Istanbulkonvensjonen at statene har tiltak rettet mot den som utøver volden. Stiftelsen ”Alternativ til vold” er et behandlings- og kompetansesenter mot vold i nære relasjoner. Tiltaket ble opprettet i 1987, og har i dag 11 sentre rundt i Norge.<sup>97</sup> Stiftelsen startet som et tiltak rettet mot menn som utøvde vold mot sin samlivspartner, men har i dag et tilbud rettet mot både voldsutøver og de som er utsatt for vold fra partneren uavhengig av kjønn. Stiftelsen har også tilbud rettet mot barn som har opplevd vold hjemme, og til ungdom som har volds- og aggresjonsproblemer. Stiftelsen Alternativ til Vold fikk henvendelser fra 1059 klienter i 2016, og 665 av disse startet opp i behandling. Sammen med de som allerede var i behandling, hadde stiftelsen 1117 klienter til behandling i 2016. Stiftelsen retter seg også

---

<sup>95</sup> BUFDIR rapportering fra Krisesentertilbudene 2015 side 9.

[https://www.bufdir.no/global/Rapportering\\_fra\\_krisesentertilbudene\\_2015.pdf](https://www.bufdir.no/global/Rapportering_fra_krisesentertilbudene_2015.pdf) (Sist kontrollert 25. april 2017)

<sup>96</sup> <http://www.hvorlite.no/> (Sist kontrollert 26. april 2017)

<sup>97</sup> <http://atv-stiftelsen.no/om-oss/om-stiftelsen/> (Sist kontrollert 25. april 2017)

utad, i form av undervisning og veiledning, og nådde i 2016 ut til 11028 personer fordelt på 236 oppdrag.<sup>98</sup>

## 7 Konklusjon

Jeg har nå presentert statistikk på drap og på partnerdrap i Norge begått i nyere tid. Det er flere ting jeg sitter igjen med.

Kvinner blir også i dag utsatt for vold fra sin partner. Kvinner vil alltid være biologisk sett fysisk svakere menn. Som det kommer fram av drapsstatistikken begår flere menn enn kvinner drap, noe som også er tilfelle når det gjelder vold generelt. Dette er faktorer som fører til at kvinner er mer utsatt partnervold.

Økt likestilling fører til at flere har muligheten til å bryte ut av et voldelig forhold. Mulighetene til å få hjelp er flere og lettere tilgjengelig. Likestillingen har kommet langt i Norge, og muligheten for kvinner til å velge hvordan de ønsker å leve sine liv er en helt annen i dag enn for 50 år siden. Likestilling har også en annen side. Ved at menns holdninger endres, og menn også aksepterer kvinner som selvstendige individer og ikke et en eiendel i husholdningen, kan det også tenkes at vold utøvd av menn overfor sin kvinnelige partner går ned.

Det er færre som gifter seg i dag enn for 50 år siden. Unge venter lenger med å gifte seg og venter lenger med å få barn nå enn tidligere.<sup>99</sup> Det er alle momenter som gjør at man blir mindre avhengig av en partner, og det er færre praktiske grunner som taler for at man blir i et voldelig forhold. Samfunnets aksept har blitt større, og det forventes ikke i like stor grad i dag enn for 50 år siden at man gifter seg, får barn og lever resten av livet sammen.

Et område som er særlig viktig, er hvor minoriteter møter vestlig kultur, hvor likestillingen er kommet langt og kvinner flest er selvstendige på flere områder, også i ekteskapet. Flere av dommene jeg har lest, omhandler æresdrap.<sup>100</sup> I THALL-2015-154388<sup>101</sup> hadde kvinnen integrert seg godt, fått jobb og lært seg språket og hadde tilegnet seg en vestlig levemåte. I

---

<sup>98</sup> Årsrapport 2016 Stiftelsen Alternativ til Vold

<sup>99</sup> <https://ssb.no/befolkning/statistikker/fodte/aar/2017-03-09> (Sist kontrollert 2. mai 2017)

<sup>100</sup> Se punkt 5.4.2, 5.4.4 og 5.4.5

<sup>101</sup> Punkt 5.4.2

slike tilfeller oppstår det en konflikt ved at mannen holder på sin opprinnelige kultur, hvor kvinnens mer vestlige levemåte ikke er akseptert. I slike tilfeller burde mannen fått opplæring i grunnleggende menneskerettigheter med tanke på vold og likestilling som gjelder i Norge.

Fokus på vold mot kvinner fører til mer åpenhet. Den private sfære er ikke lenger like lukket. Det er lavere terskel for å få hjelp dersom partneren er voldelig. Jo flere som tørr å be om hjelp og komme seg ut av en voldelig relasjon, jo færre tilfeller kan det antas at det er med grov vold. Men man løser med det bare deler av problemet, nemlig hvordan man kan komme ut av volden. Det er vel så viktig å hindre at den første volden oppstår, noe som nok i praksis kan være vanskeligere å forhindre. Samtidig kan det tenkes at å forebygge at det første slaget kommer, er et mindre komplekst problem og dermed enklere å formidle gjennom forebyggende arbeid som holdningskampanjer og lignende. Vi har altså kommet langt i arbeidet for å bekjempe og forebygge vold i nære relasjoner i Norge, men det er fortsatt en lang vei å gå.

# Kildeliste

## Litteratur

- Coker, Donna K., *Heat of passion and wife killing: Men who batter/men who kill*, inntatt i Southern California Review of Law and Women's Studies, Vol. 2, No. 71, 1992
- Eskeland, Ståle, *Strafferett*, 4. utgave, Oslo 2015
- Hellum, Anne og Köhler-Olsen, Julia (red.), *Like rettigheter – ulike liv*, Oslo 2014
- Fastvold, Marianne ”Kvinnens arbeid og integritet i familien ” inntatt i *Kvinnerett II*, Tove Stang Dahl, Oslo 1985, 121-158 - [http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb\\_digibok\\_2015042808089](http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2015042808089)
- Vatnar, Solveig Karin Bø, *Partnerdrap i Norge 1990-2012*, Oslo 2015

## Artikler/ rapporter mm.

- Dugan, Laura, Nagin, Daniel S. og Rosenfeld, Richard *Explaining the Decline in Intimate Partner Homicide: The Effects of Changing Domesticity, Womens status, and Domestic Violence Resources* 1999  
(<http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1088767999003003001> )
- Fjellidalen, Susanne Kristine ”Kvinnen som eiendom” Masteroppgave, Universitetet i Oslo, 2011
- NOVA Rapport 5/2013 ”Lesbiske, homofile, bifile og transpersoners utsatthet forvold i nære relasjoner”. [http://www.hioa.no/asset/6809/1/6809\\_1.pdf](http://www.hioa.no/asset/6809/1/6809_1.pdf)

## Lover og forskrifter

- Almindelig Borgerlig Straffelov, lov av 22. mai 1902 nr. 10 (straffeloven 1902 eller strl. 1902)
- Kongeriket Norges Grunnlov, 17. mai 1814 (Grunnloven eller Grl.)
- Lov om endringer i straffeloven 1902 mv. (skjerping av straffen for drap, annen grov vold og seksuallovbrudd), 26. juni 2010 nr. 46

- Lov om endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv. 17. juni 2016 nr. 53
- Lov om likestilling mellom kjønnene, 21. juni 2013 nr. 59 (likestillingsloven)
- Lov om rettergangsmåten i straffesaker, 22. mai 1981 nr. 25 (straffeprosessloven eller strpl.)
- Lov om straff (straffeloven) 22. mai 2005 nr. 28 (straffeloven 2005 eller strl. 2005)
- Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett 21. mai 1999 nr. 30 (Menneskerettsloven)

## Konvensjoner/ internasjonale kilder

- De forente nasjoners kvinnekonvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner 19. des 1989, (Kvinnekonvensjonen)
- Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner ETS 210, 11. mai 2011 nr. 22 (Istanbulkonvensjonen)
- Konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, Roma 4. nov 1950. (Den europeiske menneskerettskonvensjonen eller EMK)

## Forarbeider/etterarbeider/offentlige publikasjoner

- BUFDIR rapportering fra Krisesentertilbudene 2015  
[https://www.buudir.no/global/Rapportering\\_fra\\_krisesentertilbudene\\_2015.pdf](https://www.buudir.no/global/Rapportering_fra_krisesentertilbudene_2015.pdf)
- Justis- og beredskapsdepartementet ”et liv uten vold - handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017”  
[https://www.regjeringen.no/contentassets/97cdeb59ffd44a9f820d5992d0fab9d5/hplan-2014-2017\\_et-liv-uten-vold.pdf](https://www.regjeringen.no/contentassets/97cdeb59ffd44a9f820d5992d0fab9d5/hplan-2014-2017_et-liv-uten-vold.pdf)
- NOU 2012: 15 Politikk for likestilling
- Prop.97 L (2009-2010) Endringer i straffeloven 1902 mv. (skjerping av straffen for drap, annen grov vold og seksuallovbrudd)
- Prp. 42 L (2015-2016)
- St. Meld. 15 (2012-2013) Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner
- Veileder – Risikoverktøyet SARA:SV. Politidirektoratet, publikasjon 2014/09  
[https://www.politi.no/vedlegg/rapport/Vedlegg\\_2756.pdf](https://www.politi.no/vedlegg/rapport/Vedlegg_2756.pdf)

## Rettspraksis

- LA-2014-16466 (Agder lagmannsrett 12.05.2014)
- LA-2011-187020 (Agder lagmannsrett 20.01.2012)
- LA-2010-169885 (Agder lagmannsrett 14.01.2011)
- LA-2010-115960 (Agder lagmannsrett 10.12.2010)
- LA-2009-72131 (Agder lagmannsrett 24.09.2009)
- LB-2016-30707 (Borgarting lagmannsrett 23.06.2016)
- LB-2015-69200-2 (Borgarting lagmannsrett 03.12.2015)
- LB-2014-154759 (Borgarting lagmannsrett 19.02.2015)
- LB-2014-76766 (Borgarting lagmannsrett 28.01.2015)
- LB-2013-205943 (Borgarting lagmannsrett 14.03.2014)
- LB-2012-180905 (Borgarting lagmannsrett 26.02.2013)
- LB-2010-149475 (Borgarting lagmannsrett 16.11.2010)
- LB-2009-71720 (Borgarting lagmannsrett 04.09.2009)
- LB-2008-68267 (Borgarting lagmannsrett 14.08.2008)
- LB-2007-36714 (Borgarting lagmannsrett 10.05.2007)
- LE-2015-161668 (Eidsivating lagmannsrett 04.03.2016)
- LE-2014-101506 (Eidsivating lagmannsrett 03.10.2014)
- LE-2014-81047 (Eidsivating lagmannsrett 09.10.2014)
- LE-2014-42656 (Eidsivating lagmannsrett 26.08.2014)
- LE-2007-76149 (Eidsivating lagmannsrett 07.09.2007)
- LF-2016-49095 (Frostating lagmannsrett 31.08.2016)
- LF-2013-3166 (Frostating lagmannsrett 05.03.2013)
- LG-2016-10894 (Gulating lagmannsrett 29.11.2016)
- LG-2015-1010 (Gulating lagmannsrett 12.05.2015)
- LG-2014-199983 (Gulating lagmannsrett 30.04.2015)
- LH-2014-67309 (Hålogaland lagmannsrett 27.06.2014)
- LH-2011-112817 (Hålogaland lagmannsrett 14.09.2011)
- TAHER-2014-109159 (Asker og Bærum tingrett 23.10.2014)
- THALL-2015-154388 (Hallingdal tingrett 14.01.2016)

- TNAMD-2007-120839 (Namdal tingrett 02.11.2007)

## Øvrige kilder

- Behandling av Prop. 66 S (2016-2017) <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=67777>
- <http://www.dagbladet.no/nyheter/1941-brudd-pa-besoksforbud-i-fjor/60710080>
- <http://www.dagsavisen.no/innenriks/fotlenke-hindrer-vold-og-trusler-1.948086>
- <https://www.fo.no/nyheter/vold-mot-kvinner-et-samfunnsproblem-article7423-1064.html>
- <http://www.nettavisen.no/nyheter/innenriks/gode-erfaringer-med-omvendt-voldsalarm/3423329274.html>
- <https://www.nrk.no/norge/-utroskap-skal-aldri-berettige-vold-1.12627795>
- <https://www.nrk.no/nyheter/liten-bruk-av-omvendt-voldsalarm-1.13330334>
- [https://www.politi.no/rad\\_fra\\_politiet/vold\\_i\\_nare\\_relasjoner/voldsoffer\\_og\\_kvinner/](https://www.politi.no/rad_fra_politiet/vold_i_nare_relasjoner/voldsoffer_og_kvinner/)
- [https://www.politi.no/rad\\_fra\\_politiet/vold\\_i\\_nare\\_relasjoner/voldsoffer\\_og\\_kvinner/mobil\\_voldsalarm/](https://www.politi.no/rad_fra_politiet/vold_i_nare_relasjoner/voldsoffer_og_kvinner/mobil_voldsalarm/)
- Kripos drapsoversikt for 2016:  
[https://www.politi.no/vedlegg/lokale\\_vedlegg/kripos/Vedlegg\\_4419.pdf](https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/kripos/Vedlegg_4419.pdf)
- Politiets kampanje om partnerdrap ”Hvor lite skal du finne deg i?”  
<http://www.hvorlite.no/>
- Rapport JURK ”Hvordan bruke FNs kvinnekonvensjon” <https://jurk.no/wp-content/uploads/2016/06/Hvordan-bruke-FNs-kvinnekonvensjon.pdf>
- Rapport Politidirektoratet, Anmeldt kriminalitet og straffesaksbehandling i 2016  
[https://www.politi.no/vedlegg/lokale\\_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg\\_4442.pdf](https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_4442.pdf)
- Regjeringen om Istanbulkonvensjonen <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/Europa-styrker-kampen-mot-vold-mot-kvinner/id766499/>
- <https://www.ranablad.no/nyheter/finnmark/drap/7-klassing-og-mor-drept-i-familietragedie-i-kirkenes-stefar-hardt-skadd/s/5-42-202579>
- <https://ssb.no/befolkning/statistikker/fodte/aar/2017-03-09>

- Uttalelse fra justis- og beredskapsministeren 30/11-16  
<https://www.stortinget.no/nn/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/skriftlege-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=67325>
- VG's kartlegging partnerdrap: <http://www.vg.no/spesial/2016/partnerdrapene/>
- Årsrapport 2016 Stiftelsen Alternativ til Vold <http://atv-stiftelsen.no/wp-content/uploads/2017/01/%C3%85rsrapport-2016-ATV.pdf>